

**T.C.
SAKARYA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN BİREYLERDE SPOR
EĞİTİMİNİN FİZİKSEL UYGUNLUK, ÖZ BAKIM, SOSYAL VE
AKADEMİK BECERİLERE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İrfan TANER

Enstitü Anabilim Dalı : BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR EĞİTİMİ
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Fikret RAMAZANOĞLU
Ortak Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Atike YILMAZ

Şubat 2020

T.C.
SAKARYA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN BİREYLERDE SPOR
EĞİTİMİNİN ÖZ BAKIM, SOSYAL VE AKADEMİK
BECERİLERE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İrfan TANER

Enstitü Anabilim Dalı

: BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ÖĞRETMENLİĞİ

Bu tez 14/02/2020 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından
oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr.
Çetin YAMAN
Jüri Başkanı

Doç. Dr.
Fikret RAMAZANOĞLU
Üye

Prof. Dr.
Fikret SOYER
Üye

BEYAN

Tez içindeki tüm verilerin akademik kurallar çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, görsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uygun şekilde sunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezde yer alan verilerin bu üniversite veya başka bir üniversitede herhangi bir tez çalışmasında kullanılmadığını beyan ederim.

İrfan TANER

13.03.2020

TEŞEKKÜR

Otizm Spektrum Bozukluğundan etkilenen bireylerde 16 haftalık spor eğitiminin fiziksel uygunluk, öz bakım, sosyal ve akademik becerilerine ne kadar önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermek için hazırlanmıştır.

Tez çalışmamın gerçekleşmesinde ve sonuçlandırılmasında lisans dönemimden bu yana desteğini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Fikret RAMAZANOĞLU'na teşekkürü bir borç bilirim.

Tez çalışmamın gerçekleşmesinde ve sonuçlandırılmasında yardımcı danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Atike YILMAZ'a da çok teşekkür ederim.

Bana her türlü maddi ve manevi desteği sağlayan İstanbul Eğitim, Danışmanlık ve Wellness Spor Merkezi ve Marmara Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi kurucusu Dr. Gülçin Babaoğlu'na ve bu kurumda görev alan özel eğitim öğretmenlerinden Havva ÖZPINAR ve Ali YAMAÇLI'ya da sonsuz teşekkür ederim.

Tez çalışma sürecinde bana destek olan ve görüşleri ile katkıda bulunan değerli eşim Gülşah TANER'e de teşekkürlerimi sunarım.

Otizimli çocuklar adına birçok etkinliği düzenleyen ve bizleri de bu etkinliklerin ana unsuru sayan Tekirdağ Otizm ve Özel Bireyleri Destekleme Derneği'ne, başkan, yönetim kurulu ve üyelerine de ayrıca çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
İÇİNDEKİLER	ii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ÖZET.....	viii
SUMMARY	ix
BÖLÜM 1.	
GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	2
1.1.1. Alt problemler	2
1.2. Hipotezler	2
1.3. Sayıtlar	3
1.4. Sınırlılıklar	3
1.5. Araştırmanın Önemi	3
BÖLÜM 2.	
LİTERATÜR ARAŞTIRMASI	5
2.1. Otizm	5
2.2. Otizmin Tarihçesi	6
2.3. Otizm Nedenleri	8
2.4. Otizm Belirtileri	9
2.4.1. Otizm spektrum bozukluğunun gelişim dönemlerine göre belirtileri.10	
2.4.1.1. 0-1 Yaşındaki otistik çocukların belirtileri (Özbek,2017).....	10
2.4.1.2. 2-3 Yaşındaki otistik çocukların belirtileri (Özbek,2017).....	11
2.5. Otistik Çocukların Özellikleri	11
2.6. Otizm Görülme Sıklığı ve Cinsiyet Dağılımı.....	12
2.7. Otizm Spektrum Bozukluklarının DSM-V' de (Amerikan Psikiyatri Birliği) Derecelendirilmesi	12
2.8. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklarda Problem Davranışlar	13
2.8.1. Öfke nöbetleri ve saldırganlık	13
2.8.2. Kendini uyarıcı davranışlar	14
2.8.3. Hiperaktivite problemi.....	14
2.8.4. Takıntılı davranışlar.....	14
2.8.5. Beslenme problemi	14
2.8.6. Diğer bazı davranış bozuklukları.....	15

BÖLÜM 3.	
YÖNTEM.....	16
3.1. Katılımcılar.....	16
3.2. Uygulamacılar	17
3.3. Ortam.....	17
3.4. Otizmlı Bireylerde Spor Eğitimi (Uygulamalarda) İzlenen Süreç	17
3.5. Otizmlı Bireylerin Tepkide Bulunması İçin Verilen Uyarı Belirleme	17
3.6. Otizmlı Bireylerin Davranışlarına Ne Şekilde Yanıt Verileceğini Belirleme	17
3.7. Kontrol Edici İpucunu Belirleme	18
3.8. Spor Eğitimi Programı ve Uygulama Süreci	18
3.8.1. Durarak uzun atlama.....	18
3.8.2. Dikey sıçrama	18
3.8.3. Pençe kuvveti.....	18
3.8.4. Esneklik	19
3.9. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Performans Belirleme Formu	19
3.10. Spor Eğitimi Grubunun 16 Haftalık Ders Programı.....	19
3.11. Verilerin Analizi.....	27
BÖLÜM 4.	
BULGULAR.....	28
BÖLÜM 5.	
SONUÇ, ÖNERİLER VE TARTIŞMA	44
KAYNAKÇA	48
EKLER.....	51
ÖZGEÇMİŞ.....	58

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

- AKD : Akademik (Tane kavramı, ana renkler, eşlemeler, kavram kartları ile hayvanlar-meyveler ve sebzelerin tanıtılması, boyama, altında, üstünde ve yanında kavramlarının çalışılması yapılmıştır.)
- BSK : Bisiklet (Önce fitness bisikleti ile çalışılıp sonra 4 tekerlekli bisiklete geçilir. Daha sonra da 2 tekerlekli bisiklet ile çalışılmıştır.)
- FD : Fiziksel Destek
- KRD : Koordinasyon (Temel spor becerisi dersinde öğrendiklerini sıralı hale getirip istasyonlar arası bağlantı parkurunu tamamlama çalışması yapılmıştır.)
- KVF : Kardiyovasküler Fitness (Koşu bandında yapılan dayanıklılık ve kuvvete yönelik çalışmalar yapılmıştır)
- MO : Model Olma
- ÖZBKM : Öz bakım(El yüz yıkama, tuvalet temizliği, tırnak kesme, banyo yapma, kıyafet giyip çıkarma ve katlama, ayakkabı giyme, düğme ilikleme vb. beceri çalışması yapılmıştır.)
- RAM : Rehberlik Araştırma Merkezi
- SD : Sözel Destek
- Sİ : Sözel İpucu
- SYL : Sosyalleşme (Sipariş verme, hesap ödeme, markette alışveriş yapma, kafede, restoranda bekleme, yemek yeme, içecek içme, bankada-postanede sıra bekleme gibi çalışmalar yapılmıştır.)
- TSB : Temel Spor Becerileri (Atma, tutma, itme, çekme, atlama, zıplama, denge, hedefe vurma becerilerine yönelik çalışmalar yapılmıştır.)
- YB : Yaşam Becerisi

YZM : Yüzme (Suya girme, suda bekleme, ters ve düz bacak çırpma, kollarını hareket ettirme, sağ ve sol kol çekme, suya başını sokma, suda nefes bırakma vb. beceriler çalışılmıştır.)

16 HÖH : 16 Hafta Önceki Hali

16 HSH : 16 Hafta Sonraki Hali

16 HÖP : 16 Hafta Önceki Puanı

16 HSP : 16 Hafta Sonraki Puanı

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1: Spor Eğitiminin 16 Haftalık Ders Programı	20
Tablo 3.2: Sosyal Becerilerdeki Kazanım, Basamaklamalar ve Kullanılan Eğitim Yöntemleri	22
Tablo 3.3: Akademik Becerilerdeki Kazanım ve Basamaklamalar ve Kullanılan Eğitim Yöntemleri	24
Tablo 3.4: Öz Bakım Becerilerindeki Kazanım ve Basamaklamalar ve Kullanılan Eğitim Yöntemleri	25
Tablo 4.1: Öz Bakım Becerilerindeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (1.Öğrenci)..	28
Tablo 4.2: Öz Bakım Becerilerindeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (2.Öğrenci)..	29
Tablo 4.3: Öz Bakım Becerilerindeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (3.Öğrenci)..	29
Tablo 4.4: Öz Bakım Becerilerindeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (4.Öğrenci)..	30
Tablo 4.5: Öz Bakım Becerilerindeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (5.Öğrenci)..	30
Tablo 4.6: Öz Bakım Becerilerindeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (6.Öğrenci)..	31
Tablo 4.7: Katılımcıların Öz Bakım Becerileri Wilcoxon Test Sonuçları.....	32
Tablo 4.8: Akademik Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (1.Öğrenci)	33
Tablo 4.9: Akademik Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (2.Öğrenci)	33
Tablo 4.10: Akademik Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (3.Öğrenci) ..	34
Tablo 4.11: Akademik Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (4.Öğrenci) ..	34
Tablo 4.12: Akademik Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (5.Öğrenci) ..	34
Tablo 4.13: Akademik Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (6.Öğrenci) ..	35
Tablo 4.14: Katılımcıların Akademik becerileri Wilcoxon Test Sonuçları	35
Tablo 4.15: Sosyal Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (1.Öğrenci)	36
Tablo 4.16: Sosyal Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (2.Öğrenci)	36
Tablo 4.17: Sosyal Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (3.Öğrenci)	37
Tablo 4.18: Sosyal Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (4.Öğrenci)	37
Tablo 4.19: Sosyal Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (5.Öğrenci)	38
Tablo 4.20: Sosyal Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (6.Öğrenci)	38
Tablo 4.21: Katılımcıların sosyalleşme becerileri Wilcoxon Test Sonuçları	39
Tablo 4.22: Katılımcıların fiziksel uygunluk ön ve son test sonuçları	40
Tablo 4.23: Çalışma grubunun cinsiyete göre dağılımı	40
Tablo 4.24: Çalışma grubunun esneklik ön test-son test puan ortalamalarının betimsel istatistik sonuçları.....	40
Tablo 4.25: Çalışma grubunun esneklik son test-ön test puan ortalamalarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları.....	41
Tablo 4.26: Çalışma grubunun dikey sıçrama ön test-son test puan ortalamalarının betimsel istatistik sonuçları	41
Tablo 4.27: Çalışma grubunun dikey sıçrama son test-ön test puan ortalamalarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları	41

Tablo 4.28: Çalışma grubunun durarak uzun atlama ön test-son test puan ortalamalarının betimsel istatistik sonuçları.....	42
Tablo 4.29: Çalışma grubunun durarak uzun atlama son test-ön test puan ortalamalarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları.....	42
Tablo 4.30: Çalışma grubunun sağ el pençe kuvveti ön test-son test puan ortalamalarının betimsel istatistik sonuçları.....	42
Tablo 4.31: Çalışma grubunun sağ el pençe kuvveti son test-ön test puan ortalamalarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları.....	43
Tablo 4.32: Çalışma grubunun sol el pençe kuvveti ön test-son test puan ortalamalarının betimsel istatistik sonuçları.....	43
Tablo 4.33: Çalışma grubunun sol el pençe kuvveti son test-ön test puan ortalamalarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları.....	43

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN BİREYLERDE SPOR EĞİTİMİNİN ÖZ BAKIM, SOSYAL VE AKADEMİK BECERİLERE ETKİSİ

ÖZET

Araştırma 16-23 yaş aralığındaki Otizm Spekturm Bozukluğu (OSB) olan bireylerde 16 hafta boyunca uygulanan spor eğitiminin, bireylerin fiziksel uygunluk, öz bakım, sosyal ve akademik becerileri üzerine etkilerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 16-23 yaş aralığında, 6 otizm spektrum bozukluğu olan yetişkin birey (4 erkek, 2 kız) katılmıştır. Araştırmada kontrol grupsuz ön test- son test deneysel desen kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesinde Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, “Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler İçin Performans Belirleme Formu” öz bakım, sosyal hayat ve bilişsel beceriler alt modülleri yer alan beceriler ve puanlama sistemi, fiziksel uygunluk parametrelerinde ise pençe kuvveti, dikey sıçrama, durarak uzun atlama, esneklik ön test – son test ölçümleri yapılmıştır. Çalışma grubunun spor eğitimi öncesi ve spor eğitimi sonrası değerleri karşılaştırılmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesi SPSS 21.0 istatistik paket programı kullanılarak yapılmıştır. Normallik testinde Shapiro Wilk testinden yararlanılmıştır. Yapılan istatistiksel işlemin sonucunda verilerin normal dağılıma uygun olmadığı saptanmıştır. Bu nedenle verilerin analizinde Wilcoxon İşaretili Sıralar testi kullanılmıştır. İstatistiksel işlemlerde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır. Elde edilen verilerde araştırmaya katılan katılımcıların fiziksel uygunluk, öz bakım becerileri, akademik beceriler açısından ön test – son test değerlerinde anlamlı düzeyde ilerleme saptanmıştır. Sonuç olarak; 16 haftalık düzenli spor eğitiminin otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin fiziksel uygunluk, öz bakım becerileri, sosyal becerileri ve akademik becerileri üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Otizm Spektrum Bozukluğu, Spor Eğitimi, Fiziksel Uygunluk, Öz Bakım, Akademik Beceri

EFFECTS OF SPORTS EDUCATION ON SELF-CARE, PHYSICAL FITNESS, SOCIAL AND ACADEMIC SKILLS IN INDIVIDUALS WITH AUTISM SPECTRUM DISORDERS

SUMMARY

The study was conducted to examine the effects of sports training on physical fitness, self-care, social and academic skills of individuals with Autism Spectrum Disorder (OSB) in the 16-23 age range for 16 weeks. 6 adult individuals (4 boys, 2 girls) with autism spectrum disorders in the 16-23 age range participated in the study. Pre - test without control group-final test experimental pattern was used in the study. In obtaining the data of the Ministry of Education, Special Education, guidance and Counseling Services General Directorate, 'performance determination for individuals with mental disabilities to form' self-care, social life, cognitive skills and sub-modules located in the scoring system, skills and physical fitness parameters in claw strength, vertical jump, standing long jump, flexibility, pre – and post-test measurements were made. The values of the Working Group before and after sports training were compared. The data obtained were evaluated using SPSS 21.0 statistical package program. In the normality test, the Shapiro Wilk test was used. As a result of the statistical operation, it was determined that the data was not suitable for normal distribution. For this reason, Wilcoxon marked rows test was used in the analysis of the data. The significance level of statistical operations was 0.05. The results showed significant improvement in pre – test-final Test values in terms of physical fitness, self-care skills and academic skills. As a result, 16 weeks of regular sports training can be said to have an effect on the physical fitness, self-care skills, social skills and academic skills of individuals with autism spectrum disorders.

Keywords: Autism Spectrum Disorder, Sports Education, Physical Fitness, Self-Care, Academic Skills

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Otizm hayatın ilk yıllarında tespit edilen ve hayat boyu sürecek olan beyinle ilgili bir rahatsızlıktır. Otizmliler çocukların kendi vücutlarını tanımaları için hayatta kalabilme yetilerini destekleyici eğitimlere yer verilmesi gerekmektedir. Çocukların kendilerini ve içinde yaşadıkları hayatı tanımaları açısından hareket yetilerini geliştirmesine neden olur (Eichstaedt ve Lavay,1992, s. 463).

Lanq ve arkadaşları 2010 yılında yaptıkları araştırmada spor eğitiminin Otizm Spektrum Bozukluğu olan bireylerin motor gelişimlerine pozitif yönde katkı sağladığını ve bu bireylerin hayatında spor eğitiminin çok önemli bir ihtiyaç olduğu görülmektedir (Lanq. vd. 2010, s. 565,576).

Otizmliler bireylerin davranışlarındaki özel farklılıklarla birlikte ince ve kaba motor becerilerinde yetersizlikler görülmektedir. Duyusal bütünlükteki yetersizlikleri, motor becerilerinde de negatif yönde etki etmektedir (Günal ve Bumin).

Otizmliler bireyler sahip ebeveynlerin sosyal ve ekonomik desteğe ihtiyaçları vardır. Çocuklarının doğru eğitimi almaları için doğru yönlendirmeye de ihtiyaçları vardır. Bu çocukların %30-100 arasında değişmekte olan duygusal-zihinsel sıkıntılar vardır (Cengiz 2014, s. 117).

Bu bireylerde eğitim planlaması hazırlanırken temel hareket kabiliyetlerinin artırılmasına yönelik spor programları eklenmelidir. Kazandığı hareketler ile bu çocuklar sosyal alandaki iletişimlerine güç katacaktır (Eichstaedt ve Lavay,1992, s. 463).

Otizm spektrum bozukluğu olan ve belli bir yaşa gelmiş bu özel gereksinimli bireylerin sporun yardımıyla öz bakım becerilerinin kazandırılması ile hayatlarının daha kaliteli ve ebeveynlerine gerek kalmadan öz bakım becerilerini gerçekleştirmeleri ve birey olarak kendilerini iyi hissedip özgüvenlerinin artmasına ve aile içi yaşam kalitesinin artmasına sebebiyet verecektir.

Bu çalışma ile akademik olarak da başarılı oldukları göz önünde bulunduracak olursa akıcı dil, ifade edici dil, göz kontağı, odaklanma, dikkat, yönerge alma, çoklu yönerge alma, öfke kontrolü gibi pek çok alanda başarılı olmaları akademik açıdan ilerlemeleri hayatlarını kolaylaştıracaktır.

Yapılacak olan çalışmalar ile otizm spektrum bozukluğu olan bireylerin sinir kas sistemi, eklem kas sistemi, ince motor, kaba motor, temel spor becerileri (itme, çekme, atlama, sıçrama, atma, tutma gibi) ve duyuşsal gelişimleri ilerledikçe sosyal alanda alışveriş yapma, hesap ödeme, postane, banka gibi yerlerde sırada bekleme, trafik ışıklarını öğrenme, kalabalık alanda hareket etme, restoranda yemek yeme, kafede oturma, sipariş verme gibi birçok sosyal alana adaptasyonu sağlanacaktır.

1.1. Araştırmanın Problemi

Otizimli bireylerde düzenli spor eğitiminin fiziksel uygunluk, öz bakım, sosyal ve akademik becerilere etkisi var mıdır?

1.1.1. Alt problemler

1. Düzenli temel spor eğitiminin otizimli bireylerin fiziksel uygunluklarına katkısı var mıdır?
2. Düzenli temel spor eğitiminin otizimli bireylerin akademik becerilerine katkısı var mıdır?
3. Düzenli temel spor eğitiminin otizimli bireylerin sosyal becerilerine katkısı var mıdır?
4. Düzenli temel spor eğitiminin otizimli bireylerin öz bakım becerilerine katkısı var mıdır?

1.2. Hipotezler

1. Düzenli temel spor eğitiminin otizimli bireylerin fiziksel uygunluklarına katkısı vardır.
2. Düzenli temel spor eğitiminin otizimli bireylerin akademik becerilerine katkısı vardır.
3. Düzenli temel spor eğitiminin otizimli bireylerin sosyal becerilerine katkısı vardır.

4. Düzenli temel spor eğitiminin otizmliler bireylerin öz bakım becerilerine katkısı vardır.

1.3. Sayıtlar

1. Araştırmada kullanılan deney düzenekleri araştırmanın amaçlarını gerçekleştirebilecek kapasitede olacaktır.
2. Tüm katılımcılar testlere eşit koşullarda katılacaktır.
3. Otizmliler bireylerin eğitime, bireyin ön performans değerleri göz önüne alınarak başlanacaktır.

Otizmliler bireylerin kişisel özellikleri farklılıklar gösterdiği için her birinin performansı arasında değişkenlik oluşmaktadır. Bu yüzden otizmliler bireylerden grup belirlenirken, bu değişkenlikler göz önüne alınarak, uygun egzersiz programı öncesi gerekli ölçü araçlarıyla beceri alanlarındaki performansları değerlendirilecektir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu çalışmada, Tekirdağ/Çorlu Rehberlik Araştırma Merkezi (RAM) ve Tekirdağ Rehberlik Araştırma Merkezi tarafından Otizme Spektrum Bozukluğu tanısı almış olup, Marmaram Rehabilitasyon Merkezi ve İstanbul Eğitim Danışmanlık ve Wellness Spor Merkezi'nde eğitim alan 16-23 yaş arası 2 kız, 4 erkek otizm spektrum bozukluğu oluşan 6 birey ve 16 hafta ile sınırlandırılmıştır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Otizm spektrum bozukluğu olan ve belli bir yaşa gelmiş bu özel gereksinimli bireylerin sporun yardımıyla öz bakım becerilerinin kazandırılması ile hayatlarının daha kaliteli ve ebeveynlerine gerek kalmadan öz bakım becerilerini gerçekleştirmeleri ve birey olarak kendilerini iyi hissedip özgüvenlerinin artmasına ve aile içi yaşam kalitesinin artmasına sebebiyet verecektir.

Bu çalışma ile akademik olarak da başarılı oldukları göz önünde bulundurulacak olursa akıcı dil, ifade edici dil, göz kontağı, odaklanma, dikkat, yönerge alma, çoklu yönerge

alma, öfke kontrolü gibi pek çok alanda başarılı olmaları akademik açıdan ilerlemeleri hayatlarını kolaylaştıracaktır.

BÖLÜM 2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

2.1. Otizm

Otizm spektrum bozukluğu olarak bilinen ve bireyin tüm hayatını etkileyen bu rahatsızlık doğuştan gelen ya da hayatın ilk dönemlerinde fark edilen, iletişim problemleri ile kendini gösteren karmaşık bir gelişimsel farklılıktır. Aynı zamanda yaygın gelişimsel bozukluk (YGB) olarak da adlandırılmaktadır. Otizm, hayatın ilk zamanların da başlayan ve yaşam boyu devam eden, sosyalleşme, iletişime geçme, problem davranışlar, algıda gecikme, odaklanma problemi ve dikkat eksikliği, bilişselde gecikme ve sapma ile belirli nöropsikiyatrik bir bozukluk olarak kabul edilmektedir (Aydın, 2003, s. 17).

Otizm son yıllarda ve zaman geçtikçe daha çok karşımıza çıkan bir kavram olmaktadır. Otizm; bazı dillerdeki karşılığı Yunanca “autos” (kendisi) ve Latince “ismus”(bir görüşe ya da sürece ilişkin takı eki) (Kuhn ve Cohn,2004, s. 361-366) anlamına gelmektedir.

Otizm spekturum bozukluğu genel olarak bebeklik ve çocukluk döneminde başlayıp, hayatı boyunca devam edip bu süre içinde hayatını sürdürmesi için gerekli olan bilişsel zekasına zarar veren, tekrarlayıcı davranışlara sebep olan ve negatif etki eden bir rahatsızlıktır. Kanner otizm spekturum bozukluğunu “Erken Çocukluk Otizmi” adı altında; geri kalmış dil gelişim, sosyal iletişimde eksiklik, nesnelere bağlı olarak tekrarlayıcı davranışlara sahip özellikler olarak tanımlanmıştır (Darıca vd., 2005).

Otizm, bireyin hayatını ve gelişimsel süreç içinde iletişim becerilerinin gelişmesine ket vuran gelişimsel bir bozukluktur. Otizm bireyin hayatı boyunca sosyal gelişim düzeyini, iletişim kurma ve davranış problemlerine yol açan nörogelişimsel bozukluk olarak tanımlanmaktadır (Rustioğlu ve Pişkin, 2018).

OSB, nörolojik sebeplerden kaynaklanarak gelişmiş düzeyde ve karmaşık bir gelişimsel yetersizlik çeşididir. (Amerikan Psikiyatri Birliği,2001) OSB, 3 yaşından önce ortaya çıkan, sözel ve sözel olmayan iletişim, sembolik etkinlik, oyun ve sosyal iletişimde

sıkıntılarının olduğu ve yineleyici davranışlar ile tanımlanabilir (Korkmaz, Yalçinkaya ve Demirbilek, 1996).

2.2. Otizmin Tarihçesi

Avusturya doğumlu Amerikalı psikiyatrist ve doktor olan Kanner 1938 yılında 5 yaşındaki Donald adlı bir çocuğu gözlemleyip 1943 yılında yayımlanan ‘Autistic Disturbances of Affective Contact’ isimli kitabında gözlemlerine yer vermiştir (Aydın, 2003, s. 25).

“Otizm” kelimesini tarihte ilk kez 1908 yılında Evgen Blevler şizofrenik hastaların önemli belirtilerinden biri olarak tanımlamış ve problem bir şekilde kendini beğenme ve içe kapanma olarak tanımlanmıştır (Gillberg Coleman, 2000).

Otizmlili bireylerle çalışmalara ilk olarak öncülük edenler 1943 yılında Leo Kanner ve 1944 yılında Hans Asperger olmuştur. Amerikan Çocuk Psikiyatristi Kanner 11 çocuk üzerinde yaptığı çalışmada çocukların ortak özelliklerini; sosyal alanda problem yaşamaları, rutine bağladıkları hayatlarının değişikliklerine uyum sağlamada zorluk, hafızalarının güçlü olması öncelikle seslere karşı aşırı tepki vermeleri, yemek yemeye direnç, bilişsel potansiyellerin yüksek olması, heceleri ya da kelimeleri tekrar etme, plansız gelişen aktivitelerde zorluklar olarak belirtilmiştir (Kanner, 1968).

Asperler, Kaner’den ayrı olarak benzer özelliklere sahip başka bir grupta araştırma yapmıştır. Bu grubun kelimeleri tekrar etme gibi dil problemlerinin olmadığı birer yetişkin birey gibi dil becerilerinin iyi olduğunu ifade etmiş ve bunun yanında motor becerilerde normal gelişim gösteren bireylerin beceriksiz olduklarını ifade etmiştir. Bruno Bettelheim otistik olarak ifade ettiği bireylerde üç terapi seansının etkisini araştırmıştır. Bruno otizmin sebebinin anne çocuk ilişkisinden kaynaklandığını ileri sürerek “buzdolabı anne” kavramını ileri sürmüştür ve bu bireyleri annelerinden ayırmıştır. Bu araştırmaya otizmlili bir çocuğa sahip Psikolog Bernard Rimland karşı gelmiştir. Otizmin nörolojik bir sorun olduğunu ileri sürmüş ve 1964 ‘te “InfantileAutism The Syndrome and its Implications for a Neural Theory of Behavior” isimli araştırmasını yayımlamıştır (Rimland, 1964).

İlk kez 1980 yılında DSM-3’te otizm yaygın gelişimsel bozukluk tanımı altında ele alınmış ve “infantil otizm “ 30 aydan önce ortaya çıkan davranışlar için kullanılmıştır.

Son olarak 2013'te yayımlanan DSM-5'te yapılan değişikliklerden sonra otizm spektrum bozukluklar tanı ölçütleri bugün kullanılan şekilde getirilmiştir.

Kanner'e göre otistik çocuklar;

- Hafızaları güçlü bireylerdir.
- İletişimden kaçınırlar, zorlanırlar.
- Tekrarlayıcı davranış ve hareketlerde bulunup takıntı derecesinde bağlı kalırlar.
- Hiçbir eylemi kendileri başlatmaz.
- Dil gelişimi geridir.
- Ekololi ve tekrarlayıcı kelimeler vardır, şahıs zamirlerini ters kullanır, ifade edilen sözcükleri aynı ses tonu ve vurguyla tekrarlarlar.
- Cansız nesnelere ilgilerini daha çok çeker.

Asperger'e göre otizmlili bireylerdeki özellikler:

1. Sosyal topluluk ve gruplarla kaynaşmama, iletişime geçememe,
2. Göz kantağından kaçınma ve kuramama,
3. Beden dilini kullanamama,
4. Konuşma dilini farklı kullanma,
5. Eğitimden veya yetişkin birinden öğrenmeye kapalı olup hazır olmama,
6. Dış dünyaya ilgisiz olma,
7. Yüksek seviyede soyut mantıksal düşünme yetisi,
8. Anlamli ya da anlamsız özgün kelimeler türetmedir.

Otizm ülkemizde olduğu gibi bütün dünyada gündemdeki yerini koruyan ve ilerleme gösteren bir vakadır. Özel gereksinimli bireylerle alakalı istatistiksel bilgilere Türkiye'de birçok ülke gibi sahip değildir. Türkiye ve birçok ülke Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) tahminlerini kullanmaktadır.

Türkiye'de yapılan en kapsamlı araştırma Devlet Planlama Teşkilatı ile Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı ve Başbakanlık Özürlüler İdaresi işbirliği ile 2002 yılında Türkiye Özürlüler Araştırmalarıdır. Bu araştırma kapsamında 100'ün altındaki yerleşim yerleri araştırmaya dâhil edilmemiştir. Lakin genişletme katsayıları hesaplanırken bu yerleşim yerleri de toplama dâhil edilmiş olup, kurumsal nüfus araştırma dalında kalmıştır.

2.3. Otizm Nedenleri

Bugüne kadar yapılan araştırma ve çalışmaların otizmin nedenini tam olarak ortaya koymayıp bu çalışmalara bakıldığında birden fazla sebepli bir yaklaşım gözlemlenmektedir. OSB'ne neden olan genetik ve nörolojik hastalığın araştırılması ve otizmlerde nörofizyolojik, nöropsikolojik, biyokimyasal ve fonksiyonel beyin görüntülenmesine kıyasla otizmin birden fazla nedeninin olduğu anlaşılmıştır.

Otizmin nedenlerini bulmaya yönelik bir araştırma ikizler üzerinden yapmışlardır. Aynı çevre şartları farklı gen ya da tıbbi sendromların olmadığı düşünüldüğünde OSB %90'dan fazlasının kalıtsal özelliklerin neden olduğu görülmüştür. OSB'nin nedenlerini araştıran bilim adamları otizmlili bir erkek bireyin DNA'sında bir kısmının silinmiş olduğunu tespit edilmiştir. Yani 15. Kromozomda DNA'nın 1000 blokluk kısmının silindiği tespit edilmiş ve tespit edilen bu silinmenin diğer OSB olan çocuklarda gerçekleşip gerçekleşmediği araştırılmaktadır.

Nörolojik faktörler; çocukluk döneminde normalde opatiposis nöronların fizyolojik ölümü, otizmlili bireylerde bu hızda gerçekleşmez. Bu neden ile otizmlili bireylerin bazılarının bu bölgelerinde özellikle frontal ve serabellumda olağandan fazla miktarda hücre birikimi oluşabilir. Lakin bir zaman sonra bu hücreler kayıplar yaşamaktadır. Buradaki sinir hücreleri daha küçük ve sayısal olarak daha çok olup, fazla sinaptik bağlantı olmasına karşın nöronların metabolizmasının beklendiği şekilde olmaması sebebi ile bilgi akışı nörondan nörona zayıflık göstermektedir. Yani doğum öncesinden başlayarak anne karnında beynin gelişimini tamamlayamamış olmasından bahsedilir. Hayvanlar üzerinden yapılan araştırmada bu bölgede hasarın olması sebebiyle otizmlili bireylere benzer hareket ve değişiklikler gözlemlenmiştir (Mash ve Wolfe, 2010).

Otizimde kasların gerginliğinin azalması, beyin korteksi ile yoğun bir ilişki içinde olan serebalum bozukluğuyla alakalı olduğu söylenebilir. Serebalum bedeninin vücudun dengesi, kasların düzgün koordineli hareketi ve çeşitli bilişsel işlevle alakalıdır. Reaksiyonla alakalı olduğu öne sürülmektedir. Otizmlili bireylerde serebalum hücrelerinin zarar gördüğü, bazı hücrelerin zarar görmediği üzerine olan araştırmalar devam etmektedir. MR ve eMR gibi çalışmalarda otizmlili çocukların yaklaşık %12 sinin normal gelişim gösteren bireylere göre daha küçük olduğu tespit edilmiştir. Otizmlili bireylerde görülen küçük koordinasyon bozukluğunun, kas gevşekliğinin denge problemleri

yaşanmasında iç kulaktaki denge merkezinin beyincikte ya da aralarındaki bağlantı yollarında var olan bozukluklarla alakalıdır (Ulay ve Ertuğrul, 2009).

Otizmli bireylerde motor beceri yetersizlikleri, hareket bozuklukları hatta bazı otizmli çocuklarda tırmanma, tek ayaküstünde bekleme ve beceri eksiklikleri görülmektedir (Örsal, 2007).

2.4. Otizm Belirtileri

Otistik bireylerde dereceler değişse de ortak özellikler görülmektedir. Bunlar; sosyal alanda zorlanma ve ifade edici dil geriliği, iletişim bozukluğu, oyun oynama ve hayal gücü gibi yetilerin çok kısıtlı olması, ritüellerinin değişmesinden kaynaklanan problem davranışlardır.

Otizm ile ilgili çalışmaları ve araştırmaları olan aynı zamanda otizmde uzmanlaşmış çocuk nöroloğu İsabel Ropin (1998) Otizmli çocukların özelliklerini şu şekilde özetlemektedir:

- Otizmli bireylerin streotip davranışlar sergilemelerinin sebebi kendilerinde uyaran göndermek veya huzursuz olduklarını anlamlı anlamsız hareket ve davranışlardır.
- Eklemelerin gergin olmayışı, normalinden daha fazla esnek oluşu, kasların yeteri düzeyde güçlü olmayışı(kolejenle ilgili) görülür.
- Yürüme bozukluğu veya topukta yürümeyi reddedip, parmak uçlarını kullanarak yürüme görülür.
- Göz takipleri, normal gelişimleri ya altında ya da üstünde seyretmektedir.
- İşitsel duyuları, görme duyularının altında seyretmekte, görsel olarak becerileri daha iyi takip etmekte. İşitme duyularına aşırı tepki verir ya da tepkisiz kalabilirler.
- Dokunma duyuları aşırı hassas olup dokunulmaktan kaçınırlar.
- Bazı kumaşlara karşı aşırı hassas olabilirler.
- Acı eşikleri yüksek olabilir .(hissetmemek gibi)
- Canlı varlıklara cansızmış gibi davranabilirler.
- Kendi bedenine zarar vermekten kaçınmayabilir.
- Gece uykuda birkaç defa uyanma, uyumama görülür.

- Mikrosefali(kafa yapısının normalin altında oluşu) değillerdir.
- Biyokimyasal olarak; geçmişten günümüze değişkenlerin yaşanmasıdır.(dopamin azlığı düşünülürken şimdilerde serotonin azlığından bahsedilmektedir.)
- 21 aydan itibaren gerileme başlaması görülebilir..
- Farklı deri lezyonlarının yaşanması görülebilir.
- Sosyal alandaki bireylere karşı odaklanma problemi yaşanması olasıdır.
- Canlı cansız herhangi bir objeye nesneye takılıp kalmaları olasıdır.
- Hislerini karşıdakine aktarmada zorlanma veya aktaramaması söz konusudur.
- Göz kontağı kurmakta zorlanma ve göz koordinasyonunda zayıflık olması görülebilir (Özdemir 2014; Orhan 2014).

2.4.1. Otizm spekturum bozukluğunun gelişim dönemlerine göre belirtileri

Otizm spekturum bozukluğu olan bireylerin dönem dönem belirtileri şu şekilde sıralayabiliriz. (Orhan, 2014)

- 6 ayı dolduran bebeklerin çevresindekilere veya başkalarına gülümsememe,
- 12 aydan sesleri taklit etmemesi (agulamaması) el ve parmaklarıyla işaret ve jestlerde bulunmaması,
- 16 ayı geçirmiş bebeklerin basit tek heceli kelimeleri, sözcükleri telafuz etmemesi,
- 24 ayı geçen çocukların basit cümleler kuramaması,
- Normal gelişim gösterenlere nazaran gelişiminde geri kalmasıdır.

2.4.1.1. 0-1 Yaşındaki otistik çocukların belirtileri (Özbek,2017)

- İlk yıllara geldiğinde miraç olarak farklılaşma,
- Göz kontağında zayıflama ve göz kontağı kuramama,
- Adı telafuz edildiğinde bakmama,
- Anlamlı tebessüm veya gülümsemelerin az olaması veya yerinde olmaması,
- Beden dilinde ve yüz ifadelerinde yetersiz olma,
- Ebeveynlerin dönütlerine veya seslenmelerine yanıtta gecikme olması,
- Kas gerginliğinin yeteri düzeyde olmayışı,

- Vücut koordinasyona ve duruştaki bozukluklar,
- Ani gelişen taklitlerin yetersiz olması gibi belirtiler gözükmemektedir.

2.4.1.2. 2-3 Yaşındaki otistik çocukların belirtileri (Özbek,2017)

- Konuşamama,
- Akranlarıyla, çocuklarla paylaşımın olmayışı, yalnızlığı tercih etme,
- Adı söylendiğinde tepkisiz kalma bakmama,
- Göz takibi ve kantağın azlığı olmayışı ve tuhaf oluş,
- Görsel olarak a tipik seyir izlemekte,
- Taklit becerilerde geri kalmışlık(kulağıını tut,ağızını aç),
- Oyuncaklara karşı ilgisiz olma,
- Oyuncakları, nesnelere, objeleri amaca uygun kullanmama,
- Kendinden büyüklerin ilgisini çekmekten kaçınma,
- Yerinde olmayan gülmeler,
- Grup yerine yalnız kalma,
- Dokunma, tat, işitme, koku duyularının akranlarına göre farklılık göstermesi (ışıklara, seslere abartılı şekilde tepki vermesi. Örnek: motor sesi, parlak ışıklar, elektrik süpürgesi),
- Tekrarlayıcı hareketler (stereotipik).

2.5. Otistik Çocukların Özellikleri

Göz kantağı kurmazlar ve göz kantağıından kaçınırlar. Her şeyden rahatsız görünen bir tavır sergileyebilirler. Yüz ifadelerine karşı tepkisiz olabilirler. Zihinsel bir takım problemlerle beraber IQ seviyesi çoğunlukla %50'nin altındadır. Değişiklikten hoşlanmazlar. Bazıları ses, koku, dokunma ve ışığa karşı hassas olabilirler. Bazılarının acı eşiğı yüksektir. Düzen takıntısı olabilir. Rutin olarak yaptıkları şeylerin dışına çıkmaktan hoşlanmazlar. Saldırgan olabilirler, karşısındakine ve ya eşyaya zarar verebilirler. Yemek yeme bozukluğu olabilir. İnce ve kaba motor becerilerinde eksiklik görülebilir. İletişim için konuşmayı denemezler. Konuşulanları papağan gibi tekrarlayabilirler. Tehlike farkındalığı olmayabilir. Sosyal ve duygusal olarak her şeyden

uzak dururlar. Çoğunlukla insanları değil cansız objeleri tercih ederler.(Simons ve Oishi, 1987).

2.6. Otizm Görülme Sıklığı ve Cinsiyet Dağılımı

Otizm, hayatımızda göz ardı edemeyeceğimiz en yaygın nöro psikiyatrik bozukluktur ve hastalıkları kontrol etme ve önleme merkezi (Centers for Disease Control Prevention)' nin araştırmalarına göre 2006 yılı verilerinde, her 150 çocuktan birinde otizm görülürken, 2018'in son verilerine göre, her 59 çocuktan birinde otizm görülmektedir. (Tohum Otizm Vakfı)

Erkeklerde kızlara oranla daha sık görülmekte fakat kızlar erkeklerden daha fazla etkilenmektedir.

Otizmin cinsiyet dağılımı göz önünde bulundurulduğunda erkeklerde kızlara oranla daha fazla görülüyor olmasında otizmin genetik bir temeli olduğu düşünülmektedir. Osb ye neden olacak tek bir gen olmamakla birlikte birçok genin bu sendromda öne çıktığı yapılan araştırmalarda fazlasıyla kanıtlanmıştır (Kaplan vd., 2004).

2.7. Otizm Spektrum Bozukluklarının DSM-V` de (Amerikan Psikiyatri Birliği) Derecelendirilmesi

Otizm spektrum bozukluğu DSM-5 sayesinde vakaların daha berigelilir analiz edilip, tanının ne seviyede olduğunu saptayabilmektedir. (APA, 2013).

DSM-V OSB olan bireylerin hangi seviyelerde desteğe ihtiyacı olduğunu ortaya koyup, bu seviyeleri üç aşama olarak adlandırmaktadır. Bunlar; 1 (Hafif), 2 (Orta), 3(Ağır). (Kurita,2011). Bu sayede tanı derecelerinin hassasiyeti artmakta ve klinisyenlerin bu ve buna benzer tanı alacak bireyleri daha doğru tanımaları ve buna benzer tanı alacak bireyleri daha doğru tanımaları ve tespitleri daha doğru ve güvenilir olacaktır. (Özkaya,2013;APA,2013).

OSB DSM-V`de üç düzeyde tanı konulur.

Düzye 3 (Çok yoğun destek gerektirir)

Düzye 2 (Yoğun destek gerektirir)

Düzey 1 (Destek gerektirir) (APA,2013).

DSM-V yayınlanmasının öncesi ve sonrası, otizm tanısı için büyük bir değişimin olduğu söylenebilir. "Yaygın Gelişim Bozukluk" diye adlandırılan bu hastalık "Otizm Spektrum Bozukluk" olarak yerini almıştır. Böylece OSB 4 başlık altında toplanmıştır. (Otizm, Asperger Bozukluğu, YGB, Dizentegratif Bozukluk) Rett sendromu bunların dışında kalmıştır. (Orhan,2014)

Ayrıca DSM-V` e göre otizm; sosyal alanda sözel ve sözel olmayan davranışlarda geri kalmışlık ve sınırlı yineleyici stereotip davranışlar olan nöro-gelişimsel rahatsızlıktır. (Bozkurt,2016)

2.8. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklarda Problem Davranışlar

Otizimli bireylerde var olan problem davranışlar bireyin sosyal hayatını ve iletişim becerilerini olumsuz etkilemektedir. Kontrolsüz olan bu davranışlar bireyin ve etrafındaki insanların da hayatlarını etkilemektedir. Bu davranışlar kendisinin ve etrafındaki insanların yara almalarına sebep olabilir. Problem davranışı olan otizimli bireyin eğitim hayatı da o yönde paralellik gösterir. Diğer normal gelişim gösteren birey ile kaynaşmasına engel olup, otizimli bireyin daha da yalnızlaşmasına sebep olur. Problem davranışlar akademik beceri, bağımsızlaşma, sosyalleşme gibi gelişim alanlarını olumsuz etkileyecektir (Orhan, 2014).

2.8.1. Öfke nöbetleri ve saldırganlık

OSB olan bireyler 2 ile 5 yaş aralığında öfke nöbeti geçirmeye başlarlar. Küçük olan otizimli bireyler kendilerini ifade edemediği için öfke nöbeti geçirebilir (Fazlıoğlu, 2004). Otizimli bireylerin istekleri yerine getirilmeyince, ritüelleri bozulunca da nöbet geçirebilirler. (Beyazoğlu,2014) Otizimli bireyin genelde nöbet saatleri aynı olabilir fakat farklı saatlerde de olabilmektedir. Nöbetlerin süreleri her bireyde farklılık gösterebilir. Öfke nöbeti geçiren birey kendine, etrafındaki kişilere ve eşyalara zarar verebilir (Fazlıoğlu, 2004).

2.8.2. Kendini uyarıcı davranışlar

Otizimli bireyler genel olarak yapmış oldukları uyarıcı davranışların yani stereotiplerin bazıları şunlardır; ileri geri sallanma, el parmak hareketleri, yerinde zıplama, parmak ve ağzın birleştiği karmaşık hareketler ve üflemler, parmaklarını gözlerine yakın bir seviyede hareket ettirme, dönen ve döndürülmeye müsait her nesneyi döndürme, aynı şeyleri tekrar etme, aynı sesleri saatlerce çıkarma gibi yineleyici (stereotip) davranışları vardır (Beyazoğlu, 2014).

2.8.3. Hiperaktivite problemi

Hiperaktivite problemi genel olarak her otizimli bireyin yaşadığı sorunlardan bir tanesidir. Bireyin iki yaşından sonra yerinde duramama gibi çok hareketlilik durumu söz konusudur. Bu durumlar bazı kişiler ve mekânlarda üst seviyelere tırmanabilir (Beyazoğlu, 2014).

2.8.4. Takıntılı davranışlar

Genel olarak otizimli bireylerde sık görülen bir davranıştır. Bunlara örnek olarak; belirli materyallere dokunma, kafasında bir yol düşünüp o yolda aynı hareketleri yapma, başkasının saçını koklama, su ile oynama, aynalara takılı kalıp kendi ağız hareketlerini izleme, aşırı düzeyde ve sıkça tuvalete gitme isteği gibi çoğaltacağımız birçok davranışlardır (Beyazoğlu, 2014).

2.8.5. Beslenme problemi

Yapılan bazı çalışmalar otizimli bireyin % 80`inde yeme problemlerinin olduğunu ve % 95`inin de yeni hiç tatmadığı gıdalara karşı ön yargılıymış gibi yeme isteklerinin olmayışı gözlemlenmiştir (Özbek, 2017). Otizimli bireyler katı yiyeceklere karşı ilgisiz olup, çiğnemekten hoşlanmayan ve yemeklerde seçim yapmaları olağan bir durumdur. Sağlıklı yiyecekleri genel de tercih etmeyip, cola, cips, paketli gıdalar gibi trans yağ barındıran yiyeceklere daha çok ilgilidirler (Fazlıoğlu, 2004).

2.8.6. Diğer bazı davranış bozuklukları

Dokunma problemi, koklama problemi, ısırma problemi, yalama problemi, sümük yeme problemi, tırnak yeme problemi, uyku problemi, tuvalet isteği, dışarı çıkma eve girmeme gibi birçok problemler yer alır (Beyazoğlu, 2014).

BÖLÜM 3. YÖNTEM

Bu araştırma, gözlenen olgu ve davranışların nedenleri, sonuçları hakkında genel çıkarımlarda bulunmayı amaçlayan ve gerçeği araştırmacıdan bağımsız görerek, gerçeğin nesnel olarak gözlenip, ölçülüp analiz edileceğini ve işlevsel hale getirileceğini savunan pozitivist görüş benimsenerek, nicel araştırma yöntemlerinden kontrol grupsuz ön test, son test deneysel desen kullanılarak yapılmıştır (Kozak, 2014, s. 12). Kontrol grupsuz ön test, son test deneysel desen; yapılan çalışmanın etkisini tek bir grup üzerinde incelemek amacıyla gerçekleştirilir (Büyüköztürk ve ark., 2010).

3.1. Katılımcılar

Araştırmaya, İstanbul Eğitim ve Danışmanlık ve Wellness Spor Kulübü, RAM (Rehberlik Araştırma Merkezi) tarafından otizm tanısı konulan birebir yaşam liderliği ile spor eğitimi alan aşağıda tanımlanmış olan ön koşul yetilerine sahip 16-23 yaş arası bireyler alınmıştır.

Çalışmada temel motor becerilerinin zayıf olduğu tespit edilen ve özelliklerine göre temel spor eğitimi verilen 6 otizmlili bireye yer verilmiştir. Yapılan ilk performans değerlendirmeleri sonucunda belirlenen ve ön görülen sınırlılıklar dâhilinde, olabildiğince birbirine yakın bir gruplandırma yapılmıştır. Çalışmaya katılma ölçütlerine sahip 6 otizmlili bireyden oluşan bir grup belirlenmiştir.

Otizmlili bireyler ile çalışmaya başlamadan önce kurum yöneticileri ve ailelerinden onay alınıp, çalışma ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Bu çalışmada 16 haftalık spor eğitimi programının otizmlili bireylerin öz bakım, sosyal ve akademik beceri testleri uygulanmıştır. Ön test verileri önceden hazırlanmış olan bilgi formlarına işlenmiştir. Bu testlere ve ihtiyaçlarına yönelik spor eğitimi programı hazırlanmıştır.

Spor eğitimi 16 hafta boyunca haftada 4 gün ve günde 7 saat eğitimden oluşmaktadır.

3.2. Uygulamacılar

Araştırmada görev alan uygulamacılar, İstanbul Eğitim ve Danışmanlık ve Wellness Spor Kulübü spor eğitmenlerinden oluşmaktadır. Bu eğitmenler, otizmlili bireylerle gerekli teorik ve uygulamalı eğitimleri tamamlayıp, uzun yıllar otizmlili bireylerle çalışan uzman eğitmenlerdir.

3.3. Ortam

Araştırma; Tekirdağ/Çorlu, İstanbul Eğitim ve Danışmanlık ve Wellness Spor Kulübü'nde, çalışmalar ve eğitimler için uygun alan ve fiziki şartlara uygun salonda yürütülmüştür.

3.4. Otizmlili Bireylerde Spor Eğitiminde (Uygulamalarda) İzlenen Süreç

Bireylere, egzersizlerin yanlış öğretim yöntemi çeşitlerinden olan ipucunun kademeli olarak azaltılmasıyla, öğretim kullanarak, uygulanması için bir model geliştirilmiştir.

Basamaklar; bireyi harekete geçirmek için ipucu olarak verilen uyarıyı belirleme, denetim sağlayıcı ipucu belirleme, birey davranışlarına ne şekilde yanıt verileceğini belirlemedir (Ghazivddin ve Butler, 1998, s. 43-48)

3.5. Otizmlili Bireylerin Tepkide Bulunması İçin Verilen Uyarıyı Belirleme

Otizmlili bireyin tepki vermesini sağlamak amacıyla kullanılan hedef uyaran, çocuğun cevaplama ve tepki verme amacıyla kullanılan açıklama ya da sorulardır. Bu araştırmada otizmlili bireyin tepki verme ve harekete geçmesi için gel, git, dur, üzerine çık, yürü, zıpla, tut, bırak, dur, bas, atla vb. hareket beceri yönergeleri verilmiştir.

3.6. Otizmlili Bireylerin Davranışlarına Ne Şekilde Yanıt Verileceğini Belirleme

Bireye uygulamacı tarafından sosyal pekiştirici (sözel pekiştirici), nesnel pekiştirici (kıyafet, resim, oyuncak vb.) uygulanarak komut öncesi ve sonrası doğru tepkiler verme sağlanmıştır. Bu komutlar sonrasında birey yanlış tepkide bulunduğu ipucu değiştirilerek doğru tepkide kullanılması sağlanmıştır (İftar ve İftar, 2004).

3.7. Kontrol Edici İpucunu Belirleme

Model İpucu

Fiziksel İpucu

Sözel İpucu

Bağımsız

3.8. Spor Eğitimi Programı ve Uygulama Süreci

Spor eğitimi grubunda bulunan bireylere 16 hafta süre ile haftada 4 gün, günde 7 saat eğitim verilmiştir.

3.8.1. Durarak uzun atlama

Model olma yöntemi kullanıldı. Birey belirlenen çizgiye gelir, ayak parmak ucu çizgiye temas eder ve dizlerini büküp, kollarını geriye çekip, vücudunun havadan öne doğru ivme kazanmasını sağlayıp, topuğunun ilk temas ettiği yer ölçülür. 3 deneme alınıp, ortalaması değerlendirilir.

3.8.2. Dikey sıçrama

Model olma yöntemi kullanılıp, özel gereksinimli birey (OGB) daha önceden belirlenmiş olan noktaya gelir. Dizlerini büker ve yukarıya dik bir açıyla sıçrar ve aynı yere düşer. Bu sıçrayışta ayağının en son en yüksek noktadaki değeri değerlendirmeye alınır. 3 denemenin sonunda değerlerin ortalaması değerlendirmeye alınır. Bu değerler video kayıt ile değerlendirilmiştir.

3.8.3. Pençe kuvveti

Model olma yöntemi kullanılıp özel gereksinimli birey OGB kolunu sabit tutup pençe aletinin pedalına parmaklarıyla güç uygular. Çıkan 3 sonucun ortalaması değerlendirmeye alınır. Sağ ve sol iki pençenin de değeri değerlendirmeye alınmıştır.

3.8.4. Esneklik

Model olma yöntemi kullanılıp, OGB belirlenen yere oturup, bacaklarını uzatıp, dizleri 180° olmak kaydı ile esneklik aletinin mekanizmasını öne doğru iter. 3 değerlendirme alınıp, çıkan değerlerin ortalaması değerlendirmeye alınır.

3.9. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Performans Belirleme Formu

Bu form; özel eğitime ihtiyacı olan Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylerin: Bilişsel Becerilere Hazırlık, Özbakım Becerileri, Günlük Yaşam Becerileri, Toplumsal Yaşam Becerileri, Dil Konuşma ve Alternatif İletişim Becerileri, Psikomotor Becerileri, Sosyal Hayat, Türkçe ve Matematik Becerileri'ne ilişkin performansını belirlemek ve buna dayalı olarak eğitim planı hazırlamak amacıyla geliştirilmiştir (Meb, 2009:11).

Formu uygulayacak uzman, bireye becerileri yaptırmak, bireyi yakından tanıyan (anne-baba, kardeş, öğretmen) kişilerle görüşmek, öğrenciyi gözlemek yoluyla Performans Belirleme Formunun ilgili sütununu dolduracaktır.

Performans belirlenirken; dört aşamalı ölçüt kullanılmalıdır. Bu ölçütlerden

- Sıfır (0) kazanımın hiç yapılamadığını,
- Bir (1) kısmen yapıldığını,
- İki (2) çoğunlukla yapıldığını,
- Üç (3) tamamen yapıldığını gösterir.

3.10. Spor Eğitimi Grubunun 16 Haftalık Ders Programı

Otizimli bireylerin 16 haftalık spor eğitimi programı ve içerikleri gösterilmiştir. Bireyler spor klubünde tam zamanlı eğitim almışlardır. Eğitim saatleri 9.00-17.00 arasındadır. Ders formatı; 40 dakika ders -20 dk moladır.

Tablo 3.1: Spor Eğitiminin 16 Haftalık Ders Programı

	PAZARTESİ	ÇARŞAMBA	CUMA	CUMARTESİ
1.HAFTA	TSB	TSB	TSB	TSB
	KRD	KRD	KRD	KRD
	AKD	AKD	AKD	AKD
	TSB	TSB	TSB	TSB
	KVF	KVF	KVF	KVF
	YZM	YZM	YZM	YZM
2.HAFTA	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB
	TSB	TSB	TSB	TSB
	KRD	KRD	KRD	KRD
	AKD	AKD	AKD	AKD
	TSB	TSB	TSB	TSB
	KVF	KVF	KVF	KVF
3.HAFTA	YZM	YZM	YZM	YZM
	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB
	TSB	TSB	TSB	TSB
	KRD	KRD	KRD	KRD
	AKD	AKD	AKD	AKD
	TSB	TSB	TSB	TSB
4.HAFTA	KVF	KVF	KVF	KVF
	YZM	YZM	YZM	YZM
	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB
	TSB	TSB	TSB	TSB
	KRD	KRD	KRD	KRD
	AKD	AKD	AKD	AKD
5.HAFTA	TSB	TSB	TSB	TSB
	KVF	KVF	KVF	KVF
	YZM	YZM	YZM	YZM
	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB
	KRD	KRD	KRD	KRD
	AKD	AKD	AKD	AKD
6.HAFTA	KVF	KVF	KVF	KVF
	YZM	YZM	YZM	YZM
	KRD	KRD	KRD	KRD
	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB
	KVF	KVF	KVF	KVF
	TSB	TSB	TSB	TSB
7.HAFTA	AKD	AKD	AKD	AKD
	KVF	KVF	KVF	KVF
	YZM	YZM	YZM	YZM
	KRD	KRD	KRD	KRD
	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB
	KVF	KVF	KVF	KVF
8.HAFTA	TSB	TSB	TSB	TSB
	AKD	AKD	AKD	AKD
	KVF	KVF	KVF	KVF
	YZM	YZM	YZM	YZM
	KRD	KRD	KRD	KRD
	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB

Tablo 3.1: Devamı

9.HAFTA	KVF	KVF	KVF	KVF
	YZM	YZM	YZM	YZM
	YZM	YZM	YZM	YZM
	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB
	KRD	KRD	KRD	KRD
	AKD	AKD	AKD	AKD
	TSB	TSB	TSB	TSB
10.HAFTA	KVF	KVF	KVF	KVF
	YZM	YZM	YZM	YZM
	YZM	YZM	YZM	YZM
	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB
	KRD	KRD	KRD	KRD
	AKD	AKD	AKD	AKD
	TSB	TSB	TSB	TSB
11.HAFTA	KVF	KVF	KVF	KVF
	YZM	YZM	YZM	YZM
	YZM	YZM	YZM	YZM
	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB
	KRD	KRD	KRD	KRD
	AKD	AKD	AKD	AKD
	TSB	TSB	TSB	TSB
12.HAFTA	KVF	KVF	KVF	KVF
	YZM	YZM	YZM	YZM
	YZM	YZM	YZM	YZM
	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB
	KRD	KRD	KRD	KRD
	AKD	AKD	AKD	AKD
	TSB	TSB	TSB	TSB
13.HAFTA	TSB	TSB	TSB	TSB
	AKD	AKD	AKD	AKD
	KRD	KRD	KRD	KRD
	KVF	KVF	KVF	KVF
	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB
	SSYL	SSYL	SSYL	SSYL
	SSYL	SSYL	SSYL	SSYL
14.HAFTA	TSB	TSB	TSB	TSB
	AKD	AKD	AKD	AKD
	KRD	KRD	KRD	KRD
	KVF	KVF	KVF	KVF
	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB
	SSYL	SSYL	SSYL	SSYL
	SSYL	SSYL	SSYL	SSYL
15.HAFTA	TSB	TSB	TSB	TSB
	AKD	AKD	AKD	AKD
	KRD	KRD	KRD	KRD
	KVF	KVF	KVF	KVF
	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB
	SSYL	SSYL	SSYL	SSYL
	SSYL	SSYL	SSYL	SSYL
16.HAFTA	TSB	TSB	TSB	TSB
	AKD	AKD	AKD	AKD
	KRD	KRD	KRD	KRD
	KVF	KVF	KVF	KVF
	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB	ÖZBKM-YB
	SSYL	SSYL	SSYL	SSYL
	SSYL	SSYLSSYL	SSYL	SSYL

– AKD: Akademik BSK: Bisiklet KRK: Koordinasyon

- KVF: Kardiyovasküler Fitness ÖZBKM: Öz bakım SYL: Sosyalleşme
- TSB: Temel Spor Becerileri YB: Yaşam Becerisi YZM: Yüzme
- 16 HÖH:16 Hafta Önceki Hali
- 16 HSH:16 Hafta Sonraki Hali
- 16 HÖP:16 Hafta Önceki Puanı
- 16 HSP:16 Hafta Sonraki Puanı

Tablo 3.2: Sosyal Becerilerdeki Kazanım, Basamaklamalar ve Kullanılan Eğitim Yöntemleri

KAZANIM	BASAMAKLANDIRMA	GÖSTERİLEN EĞİTİM TEKNİĞİ
Parkta, Çarşıda Yürüme	Güven duydukları yerde (ev, okul vb.) aşamalı olarak her çalışmada uzaklaşılır. Tedirginlik sebebini öğrenip problem aşılır. Okul arkadaşları gibi tanıdık kalabalıkla yürür. Okulda, derslerde 5 sn ile başlar.	Model olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştireç
Kafede Oturma	Halka içinde 10 sn, 20 sn, 30 sn ve 1 dk süreler ile oturulur. Okulun bekleme salonunda 5 dk, 10 dk, 20 dk, 30 dk oturur. Halka içinde 10, 20, 30 sn ve 1 dk süreler ile oturulur.	Model olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştireç
Banka, Postane gibi Yerlerde Bekleme	Denge tahtasında beklenir. Tek ayak beklenir. Okulun yemekhanesinde sırada bekler.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştireç
Bankamatikte Sırada Bekleme	Halka içinde 10 sn, 20 sn, 30 sn ve 1 dk süreler ile oturulur. Denge tahtasında beklenir. Tek ayak beklenir. Okulun yemekhanesinde sırada bekler.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştireç
Dış Mekânlarda Yemek Yeme	Bekleme, oturma, okulun yemekhanesinde bekleme, yemek alma yeme, öğretmeni eşliğinde AVM gibi yerlerde yemek yeme çalışmaları yapılır Okul kantininde, mahalle bakkalında, tanıdık bir mekânda kolay söylenebilen tek heceli istekler ister.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştireç
Sipariş Verme	Okul kantininde, mahalle bakkalında, tanıdık bir mekânda kolay söylenebilen tek heceli istekler ister. Otorite kabul ettiği kişi ile çıkar. Daha sonra aile ile beraber çıkar. Paraları tanır.	Model olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştireç
Hesap Ödeme	Tüketilen her şeyin bir değerinin olduğunu kavrar. Öğretmeni ile dışarda alışveriş, kafe ve AVM'de çalışmalar yapar.	Model olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştireç

Tablo 3.2: Devamı

Markette Alışveriş Yapma	Meyve, sebze ve gıda kartları ile akademik çalışmalar yapar. Resmi gösterip, markette eşleme çalışması yapar.	Model olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştireç
Maçlara, Kalabalık Alanlara Gitme	Okulda grup dersleri yapar. Okulda doğum günü partilerine katılır. Aşamalı olarak yüksek sesle müzik dinletisi eşliğinde oyunlar oynar. Yerel müsabaka ve maçlara gider. Renkleri tanır.	Model olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştireç
Trafik Işığından Geçme	Karşıdan gelen cisimlere karşı tedbir alır ve refleks gösterir. Bisikletle, dur ve geç çalışmaları yapar. Öğretmeni ile trafik ışıklarında çalışma yapar.	Model olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştireç

Tablo 3.3: Akademik Becerilerdeki Kazanım ve Basamaklamalar ve Kullanılan Eğitim Yöntemleri

KAZANIM	BASAMAKLANDIRMA	GÖSTERİLEN EĞİTİM TEKNİĞİ
Renkleri tanıma	Ana renkleri tanır. Ara renkleri tanır.	Doğrudan Öğretim Yöntemi ile yapılır. Fiziksel Yardım Model Olma Sözel İpucu Bağımsız
Boyama yapma	Sınırlı alanları boyar. Şekilleri rasgele boyar. Karalama yapar.	Doğrudan Öğretim Yöntemi ile yapılır. Fiziksel Yardım Model Olma Sözel İpucu Bağımsız
Eşleme yapma	Nesneleri renklerine göre eşler. Adı söylenen nesneyi nesne resmi ile eşler. Dinletilen sesi, uygun resimle eşler.	Doğrudan Öğretim Yöntemi ile yapılır. Fiziksel Yardım Model Olma Sözel İpucu Bağımsız
Rakamları kavrama	1 – 9 arası rakamları tanır. Tane kavramını bilir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi ile yapılır. Fiziksel Yardım Model Olma Sözel İpucu Bağımsız
Paraları tanıma	Madeni parayı bilir Kâğıt parayı bilir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi ile yapılır. Fiziksel Yardım Model Olma
Nesneler arası ilişkilendirme	Nesneleri az ve çok olma durumuna göre ayırt eder. Nesneleri çokluklarına göre sıralar. Nesneleri büyük ve küçük olma durumuna göre ayırt eder. Nesneleri büyüklüklerine göre sıralar. Nesneleri uzun ve kısa olma durumuna göre ayırt eder. Nesneleri uzunluklarına göre sıralar. Nesneleri kalın ve ince olma durumuna göre ayırt eder. Nesneleri kalınlıklarına göre sıralar. Nesneleri, bir nesnenin içinde ve dışında olma durumuna göre ayırt eder. Nesneleri, bir nesnenin üzerinde ve altında olma durumuna göre ayırt eder. Nesneleri, bir nesnenin uzağında ve yakınında olma durumuna göre ayırt eder. Nesneleri, bir nesnenin önünde ve arkasında olma durumuna göre ayırt eder. Nesneleri, bir nesnenin sağında, solunda ve arasında olma durumuna göre ayırt eder. Nesneleri boş ve dolu olma durumuna göre ayırt eder. Nesneleri yüksekte ve alçakta olma durumuna göre ayırt eder.	Doğrudan Öğretim Yöntemi ile yapılır. Fiziksel Yardım Model Olma Sözel İpucu Bağımsız.

Tablo 3.4: Öz Bakım Becerilerindeki Kazanım ve Basamaklamalar ve Kullanılan Eğitim Yöntemleri

KAZANIM	BASAMAKLANDIRMA	GÖSTERİLEN EĞİTİM TEKNİĞİ
El Yüz Yıkama	Lavaboyu bilir. Musluğu çevirir. Ellerini musluğun altında tutar ve birbirine sürtmesini sağlar. Parmaklarını ve ellerini birleştirir. Biriken suyu yüzüne sürer ve ovar. Peçetenin yerini bilir. Peçeteyi çeker.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme
El Yüz Kurulama	Bir avuç içi açık bir şekilde peçeteyi elinin iç ve dış yüzüne sürer. Aynı işlemi diğer eli için de gerçekleştirir. Peçeteyi çöpe atar. Lavaboyu ve fırçalığı bilir.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme
Dış Fırçalama	Fırçayı alır, macunun tadını bilir, macunu fırçaya sürer, dişlerinin nerede ve ne şekilde olduğunu bilir. Ağızını açmayı bilir, macunlu fırçayı dişlerine sürer, köpüren macunu tükürür, ağızına su alır, çalkalar ve tükürür, fırçayı suya tutar, temizler. Fırçayı fırçalığa bırakır.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme
T-shirt Giyinme ve Çıkarma	Yazılı ve ya resimli t-shirtler seçilir ve ters düz öğrenir. T-shirtun önce baştan geçmesi sağlanır, sonra kollar geçirilir. Çıkarırken önce baştan sonra koldan çıkarılır. Koldan çıkarırken kolun uç kısmı tutularak çekilir.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme
Eşofman Giyinme ve Çıkarma	Yazılı ve resimli eşofman seçilir ve ters düz öğrenir. Eşofmanda bacaklar sırasıyla eşofmana sokulur, yüksek bir yerde oturarak ayağa kalkılır ve çekme hareketi ile bel bölgesine çekilir. Çıkarırken belden paçaya kadar itilir. Paçanın ucundan tutup çekilir. Çorabın topuk ve parmak uçları belirgin olanı seçilir.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme
Çorap Giyme ve Çıkarma	Ayak parmakları ve topuk tanıtılıp, çorap ile ayak eşleştirilir. Topuk topuğa, parmaklar parmak kısmına gelecek şekilde eşleme çalışılır. Çorabın boğaz kısmı gerilir, ayak parmakları içine sokulur ve yukarı doğru çekilip topuk hizasına gelene kadar çekilir.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme
Yatak Düzeni	Yatakta yastık ve yorgan öğretilir, yastık baş kısmına konulur. Yorgan gergin halde yatağa serilir, kırışık olan yerler çekilerek düzeltilir. Önce sınırlı alan çalışmaları yapılır.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım
Tırnak Kesme	Tırnak makası ile ince plastik sınırdan kestirilir. Tırnak kesmeye geçilir.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme
Tıraş Olma	Makine sesine alışır Başka bir kişide uygular Kendi yüzüne geçiş bireyin alışma süreci ile orantılıdır.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme
Yerleri Paspaslama	Kovayı ve paspası tanır. İlk silinen yerler koyu mat olmalıdır. Paspas sıkmayı bilir. Yerlere sağa ve sola hareket işlemi gerçekleşir. Paspasın değmediği yerler gösterilir.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme

Tablo 3.4: Devamı

Duş Alma	Şampuan ve duş jeli tanıtılır. Kuruken başın ve bedenini ovulma işlemini öğrenir. Şampuanı ve jeli sıkmayı öğrenir ve sürer. Köpüren baş ve vücudunu, musluğu açarak durulamayı öğrenir.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme
Tuvalet Temizliği	Alafranga tuvalet öğretilir. Musluğu açar, peçeteyi koparır, en uygun hareket modeli seçilir. Peçete ile temizlik sağlanır.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme
Ayakkabı Giyme Çıkarma	Ayakkabı giymede, geniş ve cırt cırtlı ayakkabı ile başlanır. Ayakkabının dil kısmı yukarıya sabitlenir. Birey parmaklarını sokar ve işaret parmağı ile veya kerata ile topuktan baskı uygular. Çıkarırken topuğuna baskı uygulayarak çeker veya ayakkabının topuk kısmını iter.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme
Fermuar Açma Kapma	İtme ve çekme işlemini öğrenir. İnce motor beceri çalışılır.(Boncuk ipe takma). Sağ ve sol el koordinasyonu sağlanır. Fermuar takılır ve çekilir.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme
Düğme İlikleme	İnce motor çalışmaları yapılır.. Oyun hamuru ile ince motor çalışılır. İlk büyük düğme ile çalışılır. Bu işlem düğmenin büyükten küçüğe doğru sıralanışı ile devam eder.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme
Çatal Kaşık Kullanma	Çatal kaşığı tanır. Yemeğe uygun materyal seçer. Kaşık ile kâsedeki çorbayı alır. El göz koordinasyonu sağlandıktan sonra kaşığı ağzına götürür. Çatalı batırma çalışılır.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme
Kepçe ve Sürahi Kullanma	Sınırlı alan çalışmaları yapılır.(Boyama) Kepçeyi ve sürahi kavrama çalışılır. Kepçeyi çorbaya daldırır ve kâseye boşaltır. Sürahiye kaldırır ve bardağa boşaltır. Bu işlemler için ince ve kaba motor aynı anda çalıştırılır.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme
Burnunu Silme	Peçeteyi tanır ve çekip alır. Baş ve işaret parmağı arasına gelecek şekilde burnunu kavraması sağlanır ve sıkma işlemini öğrenir. Peçeteyi çöpe atar.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme
Sofra Kurabilme	Materyalleri tanır. (Çatal, kaşık, tuzluk, kâse, tabak) Gerçek materyaller yerine ilk önce resimlerle çalışma yapılır. Resimlerle eşleme yöntemi ile yerlerine bırakır.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme
Oda Toplama Düzenleme	İlk önce okulda salondaki materyaller toplatılır, koordinasyon parkuru toplatılır. Materyaller uygun yerlerine takılır ve konur. Aynı çalışma evde uygulanır, oyun materyalleri raflarına, kırılırlar sepete atılır gibi dağımlık giderilir.	Model Olma Fiziksel Yardım Sözel Yardım Pekiştirme

3.11. Verilerin Analizi

Verilerin analizine karar vermeden önce normallik testine tabi tutulmuştur. Normallik testinde Shapiro Wilk testinden yararlanılmıştır. Yapılan istatistiksel işlemin sonucunda verilerin normal dağılıma uygun olmadığı saptanmıştır. Bu nedenle verilerin analizinde Wilcoxon İşaretli Sıralar testi kullanılmıştır. Veriler SPSS 21.0 paket programı ile çözümlenmiştir. İstatistiksel işlemlerde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır.

BÖLÜM 4. BULGULAR

Tablo 4.1: Öz Bakım Becerilerindeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (1. Öğrenci)

ÖZ BAKIM-YB	1.ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
El-Yüz Yıkama	MO,FD,SD	Sİ	1	3
El Yüz Kurulama	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Diş Fırçalama	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Tshirt Giyme Çıkarma	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Çorap Giyme Çıkarma	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Yatak Düzenleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Oda Düzenleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Tırnak Kesme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Tıraş Olma	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Yerleri Temizleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Duş Alma	FD,SD	Sİ	0	2
Tuvalet Temizliği	SD	Sİ	2	3
Ayakkabı Giyme	SD	Sİ	2	3
Fermuar Açma	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Düğme İlikleme	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Çatal Kaşık Kullanma	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Tabaklara Yiyecek servisi etme	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Burnunu Silme	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Sofra Kurma	MO,FD,SD	Sİ	1	2

FD: Fiziksel Destek MO: Model Olma SD: Sözel Destek Sİ: Sözel İpucu

Tablo 4.2: Öz Bakım Becerilerindeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (2. Öğrenci)

ÖZ BAKIM-YB	2.ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
El-Yüz Yıkama	MO,FD,SD	Sİ	1	3
El Yüz Kurulama	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Diş Fırçalama	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Tshirt Giyme Çıkarma	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Çorap Giyme Çıkarma	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Yatak Düzenleme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Oda Düzenleme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Tırnak Kesme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Tıraş Olma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Yerleri Temizleme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Duş Alma	FD,SD	Sİ	1	2
Tuvalet Temizliği	SD	Sİ	2	3
Ayakkabı Giyme	SD	Sİ	2	3
Fermuar Açma	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Düğme İlikleme	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Çatal Kaşık Kullanma	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Tabaklara Yiyecek servis etme	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Burnunu Silme	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Sofra Kurma	MO,FD,SD	Sİ	1	2

FD: Fiziksel Destek MO: Model Olma SD: Sözel Destek Sİ: Sözel İpucu

Tablo 4.3: Öz Bakım Becerilerindeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (3. Öğrenci)

ÖZ BAKIM-YB	3.ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
El-Yüz Yıkama	MO,FD,SD	Sİ	1	3
El Yüz Kurulama	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Diş Fırçalama	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Tshirt Giyme Çıkarma	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Çorap Giyme Çıkarma	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Yatak Düzenleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Oda Düzenleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Tırnak Kesme	MO,FD,SD	Sİ	0	0
Tıraş Olma	MO,FD,SD	Sİ	0	1
Yerleri Temizleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Duş Alma	FD,SD	Sİ	0	0
Tuvalet Temizliği	SD	Sİ	2	2
Ayakkabı Giyme	SD	Sİ	2	3
Fermuar Açma	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Düğme İlikleme	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Çatal Kaşık Kullanma	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Tabaklara Yiyecek servis etme	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Burnunu Silme	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Sofra Kurma	MO,FD,SD	Sİ	1	2

FD: Fiziksel Destek MO: Model Olma SD: Sözel Destek Sİ :Sözel İpucu

Tablo 4.4: Öz Bakım Becerilerindeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (4. Öğrenci)

ÖZ BAKIM-YB	4.ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
El-Yüz Yıkama	MO,FD,SD	Sİ	0	2
El Yüz Kurulama	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Diş Fırçalama	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Tshirt Giyme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Çıkarma	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Çorap Giyme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Çıkarma	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Yatak Düzenleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Oda Düzenleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Tırnak Kesme	MO,FD,SD	SD,Sİ	0	2
Tıraş Olma	MO,FD,SD	SD,Sİ	0	2
Yerleri Temizleme	MO,FD,SD	FD,Sİ	0	3
Duş Alma	FD,SD	Sİ	0	2
Tuvalet Temizliği	FD,SD	Sİ	0	2
Ayakkabı Giyme	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Fermuar Açma	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Düğme İlikleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Çatal Kaşık Kullanma	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Tabaklara Yiyecek servis etme	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Burnunu Silme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Sofra Kurma	MO,FD,SD	Sİ	0	2

FD: Fiziksel Destek MO: Model Olma SD: Sözel Destek Sİ: Sözel İpucu

Tablo 4.5: Öz Bakım Becerilerindeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (5. Öğrenci)

ÖZ BAKIM-YB	5.ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
El-Yüz Yıkama	MO,FD,SD	Sİ	1	2
El Yüz Kurulama	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Diş Fırçalama	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Tshirt Giyme Çıkarma	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Çorap Giyme Çıkarma	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Yatak Düzenleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Oda Düzenleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Tırnak Kesme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Tıraş olma	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Yerleri Temizleme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Duş alma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Tuvalet temizliği	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Ayakkabı Giyme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Fermuar Açma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Düğme İlikleme	MO,FD,SD	SY,Sİ	0	1
Çatal Kaşık Kullanma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Tabaklara Yiyecek servis etme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Burnunu Silme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Sofra Kurma	MO,FD,SD	Sİ	0	1

FD: Fiziksel Destek MO: Model Olma SD: Sözel Destek Sİ: Sözel İpucu

Tablo 4.6: Öz Bakım Becerilerindeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (6. Öğrenci)

ÖZ BAKIM-YB	6.ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
El-Yüz Yıkama	MO,FD,SD	Sİ	1	2
El Yüz Kurulama	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Diş Fırçalama	MO,FD,SD	SD,Sİ	1	2
Tshirt Giyme Çıkarma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Çorap Giyme Çıkarma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Yatak Düzenleme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Oda Düzenleme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Tırnak Kesme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Tıraş olma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Yerleri Temizleme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Duş alma	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Tuvale temizliği	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Ayakkabı Giyme	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Fermuar Açma	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Düğme İlikleme	MO,FD,SD	SD,Sİ	1	3
Çatal Kaşık Kullanma	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Tabaklara Yiyecek servis etme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Burnunu Silme	MO,FD,SD	Sİ	1	3
Sofra Kurma	MO,FD,SD	Sİ	1	2

FD: Fiziksel Destek MO: Model Olma SD: Sözel Destek Sİ: Sözel İpucu

Tablo 4.7: Katılımcıların Öz Bakım Becerileri Wilcoxon Test Sonuçları

Değişkenler		N	Mean Rank	Sum of Ranks	z	p
El-Yüz Yıkama ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.271	.023
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
El Yüz Kurulama Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.271	.023
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Diş Fırçalama Ön test - son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.271	.023
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
T-shirt Giyme, Çıkarma Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.333	.020
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Çorap Giyme Çıkarma Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.333	.020
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Yatak Düzenleme Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.271	.023
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Oda Düzenleme Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.271	.023
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Tırnak Kesme Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.070	.038
	Pozitif sıra	5	3.50	15.00		
	Eşit	1				
Traş Olma Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.251	.024
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Yerleri Temizleme Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.232	.026
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Duş Alma Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.070	.038
	Pozitif sıra	5	3.50	15.00		
	Eşit	1				
Tuvalet Temizliği Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.070	.038
	Pozitif sıra	5	3.50	15.00		
	Eşit	1				
Ayakkabı Giyme Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.271	.023
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Fermuar açma Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.333	.020
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Düğme ilikleme Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.333	.020
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Çatal Kaşık Kullanma Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.333	.020
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Tabaklara Yiyecek servis etme Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.271	.023
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Burun slime Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.333	.020
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Sofra kurma Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.333	.020
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				

Tablo 4.7 incelendiğinde katılımcıların öz bakım becerilerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p<0.05$).

Tablo 4.8: Akademik Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (1. Öğrenci)

AKADEMİK	1.ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
Renkleri Tanıma	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Boyama Yapma	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Eşleme Yapma	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Rakamları kavrama	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Paraları Tanıma	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Nesneler Arası İlişkiKurma	MO,FD,SD	Sİ	0	2

FD: Fiziksel Destek MO: Model Olma SD: Sözel Destek Sİ: Sözel İpucu

Tablo 4.9: Akademik Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (2. Öğrenci)

AKADEMİK	2.ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
Renkleri Tanıma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Boyama Yapma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Eşleme Yapma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Rakamları kavrama	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Paraları Tanıma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Nesneler Arası İlişkiKurma	MO,FD,SD	Sİ	0	2

FD: Fiziksel Destek MO: Model Olma SD: Sözel Destek Sİ: Sözel İpucu

Tablo 4.10: Akademik Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (3. Öğrenci)

AKADEMİK	3.ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
Renkleri Tanıma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Boyama Yapma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Eşleme Yapma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Rakamları kavrama	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Paraları Tanıma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Nesneler Arası İlişkiKurma	MO,FD,SD	Sİ	1	2

FD: Fiziksel Destek MO: Model Olma SD: Sözel Destek Sİ: Sözel İpucu

Tablo 4.11: Akademik Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (4. Öğrenci)

AKADEMİK	4.ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
Renkleri Tanıma	MO,FD,SD	Sİ	0	1
Boyama Yapma	MO,FD,SD	Sİ	0	1
Eşleme Yapma	MO,FD,SD	Sİ	0	1
Rakamları kavrama	MO,FD,SD	Sİ	0	1
Paraları Tanıma	MO,FD,SD	Sİ	0	1
Nesneler Arası İlişkiKurma	MO,FD,SD	Sİ	0	1

FD: Fiziksel Destek MO: Model Olma SD: Sözel Destek Sİ: Sözel İpucu

Tablo 4.12: Akademik Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (5. Öğrenci)

AKADEMİK	5.ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
Renkleri Tanıma	MO,FD,SD	Sİ	0	1
Boyama Yapma	MO,FD,SD	Sİ	0	1
Eşleme Yapma	MO,FD,SD	Sİ	0	1
Rakamları kavrama	MO,FD,SD	Sİ	0	1
Paraları Tanıma	MO,FD,SD	Sİ	0	1
Nesneler Arası İlişkiKurma	MO,FD,SD	Sİ	0	1

FD: Fiziksel Destek MO: Model Olma SD: Sözel Destek Sİ: Sözel İpucu

Tablo 4.13: Akademik Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (6. Öğrenci)

AKADEMİK	6. ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
Renkleri Tanıma	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Boyama Yapma	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Eşleme Yapma	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Rakamları kavrama	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Paraları Tanıma	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Nesneler Arası İlişki Kurma	MO,FD,SD	Sİ	0	2

FD: Fiziksel Destek MO: Model Olma SD: Sözel Destek Sİ: Sözel İpucu

Tablo 4.14: Katılımcıların Akademik becerileri Wilcoxon Test Sonuçları

Değişkenler		N	Mean Rank	Sum of Ranks	z	p
Renkleri Tanıma Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.271	.023
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Boyama Yapma Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.271	.023
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Eşleme Yapma Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.271	.023
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Rakamları kavrama Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.271	.023
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Paraları Tanıma Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.271	.023
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				
Nesneler Arası İlişki Kurma Ön test – son test	Negatif sıralar	0	.00	.00	2.251	.024
	Pozitif sıra	6	3.50	21.00		
	Eşit	0				

Tablo 4.14 incelendiğinde katılımcıların değerlendirilen akademik becerileri istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır ($p < 0.0$).

Tablo 4.15: Sosyal Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (1. Öğrenci)

SOSYALLEŞME	1.ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
Bankamatikte Sıra Bekleme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Parkta,Çarşıda Yürüme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Kafede Oturma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Banka, Postanede sıra Alma ve Bekleme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Dışarıda Yemek Yeme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Sipariş Verme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Hesap Ödeme	MO,FD,SD	SD,Sİ	1	2
Alışveriş Yapma	MO,FD,SD	SD,Sİ	1	2
Kalabalık Alanlara Gitme(Maçlara vb)	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Trafik Işığından Geçebilme	MO,FD,SD	SD,Sİ	1	2

FD: Fiziksel Destek MO: Model Olma SD: Sözel Destek Sİ: Sözel İpucu

Tablo 4.16: Sosyal Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (2. Öğrenci)

SOSYALLEŞME	2.ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
Bankamatikte Sıra Bekleme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Parkta,Çarşıda Yürüme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Kafede Oturma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Banka, Postanede sıra Alma ve Bekleme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Dışarıda Yemek Yeme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Sipariş Verme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Hesap Ödeme	MO,FD,SD	SD,Sİ	1	2
Alışveriş Yapma	MO,FD,SD	SD,Sİ	1	2
Kalabalık Alanlara Gitme(Maçlara vb)	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Trafik Işığından Geçebilme	MO,FD,SD	SD,Sİ	1	2

FD: Fiziksel Destek MO: Model Olma SD: Sözel Destek Sİ: Sözel İpucu

Tablo 4.17: Sosyal Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (3. Öğrenci)

SOSYALLEŞME	3.ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
Bankamatikte Sıra Bekleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Parkta,Çarşıda Yürüme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Kafede Oturma	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Banka, Postanede sıra Alma ve Bekleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Dışarıda Yemek Yeme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Sipariş Verme	MO,FD,SD	Sİ	0	0
Hesap Ödeme	MO,FD,SD	SD,Sİ	0	1
Alışveriş Yapma	MO,FD,SD	SD,Sİ	0	0
Kalabalık Alanlara Gitme(Maçlara vb)	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Trafik Işığından Geçebilme	MO,FD,SD	SD,Sİ	0	0

FD: Fiziksel Destek MO: Model Olma SD: Sözel Destek Sİ: Sözel İpucu

Tablo 4.18: Sosyal Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (4. Öğrenci)

SOSYALLEŞME	4.ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
Bankamatikte Sıra Bekleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Parkta,Çarşıda Yürüme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Kafede Oturma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Banka, Postanede sıra Alma ve Bekleme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Dışarıda Yemek Yeme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Sipariş Verme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Hesap Ödeme	MO,FD,SD	SD,Sİ	0	2
Alışveriş Yapma	MO,FD,SD	SD,Sİ	0	2
Kalabalık Alanlara Gitme(Maçlara vb)	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Trafik Işığından Geçebilme	MO,FD,SD	SD,Sİ	0	2

FD: Fiziksel Destek MO: Model Olma SD: Sözel Destek Sİ: Sözel İpucu

Tablo 4.19: Sosyal Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (5. Öğrenci)

SOSYALLEŞME	5.ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
Bankamatikte Sıra Bekleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Parkta,Çarşıda Yürüme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Kafede Oturma	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Banka, Postanede sıra Alma ve Bekleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Dışarıda Yemek Yeme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Sipariş Verme	MO,FD,SD	Sİ	0	1
Hesap Ödeme	MO,FD,SD	SD,Sİ	0	1
Alışveriş Yapma	MO,FD,SD	SD,Sİ	0	1
Kalabalık Alanlara Gitme(Maçlara vb)	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Trafik Işığından Geçebilme	MO,FD,SD	SD,Sİ	0	0

FD: Fiziksel Destek MO: Model Olma SD: Sözel Destek Sİ: Sözel İpucu

Tablo 4.20: Sosyal Becerilerdeki Kazanım, Yöntem ve Puanlamalar (6. Öğrenci)

SOSYALLEŞME	6.ÖĞRENCİ			
	16 HAFTA ÖNCEKİ HALİ	16 HAFTA SONRAKİ HALİ	16 HAFTA ÖNCEKİ PUANI	16 HAFTA SONRAKİ PUANI
Bankamatikte Sıra Bekleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Parkta,Çarşıda Yürüme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Kafede Oturma	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Banka, Postanede sıra Alma ve Bekleme	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Dışarıda Yemek Yeme	MO,FD,SD	Sİ	1	2
Sipariş Verme	MO,FD,SD	Sİ	0	1
Hesap Ödeme	MO,FD,SD	SD,Sİ	0	1
Alışveriş Yapma	MO,FD,SD	SD,Sİ	0	2
Kalabalık Alanlara Gitme(Maçlara vb)	MO,FD,SD	Sİ	0	2
Trafik Işığından Geçebilme	MO,FD,SD	SD,Sİ	0	1

Tablo 4.21: Katılımcıların sosyalleşme becerileri Wilcoxon Test Sonuçları

Değişkenler		N	Mean Rank	Sum of Ranks	z	p
Bankamatikte Sıra	Negatif sıralar	0	.00	.00		
Bekleme	Pozitif sıra	6	3.50	21.00	2.271	.023
Ön test – son test	Eşit	0				
Parkta, Çarşıda	Negatif sıralar	0	.00	.00		
Yürüme	Pozitif sıra	6	3.50	21.00	2.271	.023
Ön test – son test	Eşit	0				
Kafede Oturma	Negatif sıralar	0	.00	.00		
Ön test – son test	Pozitif sıra	6	3.50	21.00	2.271	.023
	Eşit	0				
Banka, Postanede	Negatif sıralar	0	.00	.00		
sıra Alma ve	Pozitif sıra	6	3.50	21.00	2.251	.024
Bekleme	Eşit	0				
Ön test – son test						
Dışarıda Yemek	Negatif sıralar	0	.00	.00		
Yeme	Pozitif sıra	6	3.00	21.00	2.333	.020
Ön test – son test	Eşit	0				
Sipariş Verme	Negatif sıralar	0	.00	.00		
Ön test – son test	Pozitif sıra	5	3.50	15.00	2.121	.034
	Eşit	1				
Hesap Ödeme	Negatif sıralar	0	.00	.00		
Ön test – son test	Pozitif sıra	6	3.50	21.00	2.233	.020
	Eşit	0				
Alışveriş Yapma	Negatif sıralar	0	.00	.00		
Ön test – son test	Pozitif sıra	5	3.00	15.00	2.070	.038
	Eşit	1				
Kalabalık Alanlara	Negatif sıralar	0	.00	.00		
Gitme (Maçlara vb)	Pozitif sıra	6	3.50	21.00	2.271	.023
Ön test – son test	Eşit	0				
Trafik Işığında	Negatif sıralar	0	.00	.00		
Geçebilme	Pozitif sıra	4	2.50	10.00	1.890	.059
Ön test – son test	Eşit	2				

Tablo 4.21 incelendiğinde katılımcıların sosyalleşme becerileri açısından trafik ışığında geçebilme becerisi istatistiksel açıdan anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($z=1.890$, $p>0.05$). Ancak diğer sosyalleşme becerileri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmıştır ($p<0.05$).

Tablo 4.22: Katılımcıların fiziksel uygunluk ön ve son test sonuçları

İSİM	Esneklik (cm)		Dikey Sıçrama (cm)		Durarak Uzun Atlama Ön (cm)	Durarak Uzun Atlama Son (cm)	Pençe Sol (kg)		Pençe Sağ (kg)	
	Ön	Son	Ön	Son			Ön	Son	Ön	Son
1.Erkek Öğrenci	0	1	0	6	7	74	2	10	1	8
2.Erkek Öğrenci	6	11	10	14	20	90	10	19	9	11
3.Erkek Öğrenci	3	8	25	30	35	190	2	10	10	10
4.Erkek Öğrenci	22	66	113	116	115	775	110	113	111	114
1.Kız Öğrenci	3	7	8	15	44	70	9	11	10	14
2.Kız Öğrenci	3	5	1	3	3	62	0	1	0	11

Tablo 4.23: Çalışma grubunun cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kız	2	33,3
Erkek	4	66,7

Tablo 4.23’de çalışma grubunun cinsiyete göre dağılımı görülmektedir. Çalışma grubunun %33,3’ ü kız (n=2); %66,7’ sinin (n=4) ise erkek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.24: Çalışma grubunun esneklik ön test-son test puan ortalamalarının betimsel istatistik sonuçları

	n	Min	Max	\bar{X}	ss
Ön test-esneklik	6	0	6	2,83	1,94
Son test-esneklik	6	1	11	6,33	3,32

Tablo 4.24’de çalışma grubunun ön-son test esneklik ölçümlerinin betimsel istatistik sonuçlarına yer verilmiştir. Çalışma grubun ön test esneklik puan ortalamasının $2,83 \pm 1,94$; son test esneklik puan ortalamasının ise $6,33 \pm 3,32$ olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.25: Çalışma grubunun esneklik son test-ön test puan ortalamalarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları

Esneklik		n	Sıra Ortalaması	SıraToplamı	z	p
Son test-ön test	NegatifSıra	0	,00	,00	-2,21	,02
	PozitifSıra	6	3,50	21,00		
	Eşit	0				

Tablo 4.25’de çalışma grubunun esneklik son test-ön test puan ortalamasının “Wilcoxon İşaretli Sıralar” testi karşılaştırma sonuçları görülmektedir. Analiz sonucunda çalışma grubun esneklik son test-ön test puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<,05$).

Tablo 4.26: Çalışma grubunun dikey sıçrama ön test-son test puan ortalamalarının betimsel istatistik sonuçları

	n	Min	Max	\bar{X}	ss
Ön test-dikey	6	0	25	9,50	9,13
Son test-dikey	6	3	30	14,00	9,44

Tablo 4.26’de çalışma grubunun ön-son test dikey sıçrama ölçümlerinin betimsel istatistik sonuçlarına yer verilmiştir. Çalışma grubun ön test dikey sıçrama puan ortalamasının $9,50\pm 9,13$; son test dikey sıçrama puan ortalamasının ise $14,00\pm 9,44$ olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.27: Çalışma grubunun dikey sıçrama son test-ön test puan ortalamalarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları

Dikey Sıçrama		n	Sıra Ortalaması	SıraToplamı	z	p
Son test-ön test	NegatifSıra	0	,00	,00	-2,20	,02
	PozitifSıra	6	3,50	21,00		
	Eşit	0				

Tablo 4.27’de çalışma grubunun dikey sıçrama son test-ön test puan ortalamasının “Wilcoxon İşaretli Sıralar” testi karşılaştırma sonuçları görülmektedir. Analiz sonucunda çalışma grubun dikey sıçrama son test-ön test puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<,05$).

Tablo 4.28: Çalışma grubunun durarak uzun atlama ön test-son test puan ortalamalarının betimsel istatistik sonuçları

	n	Min	Max	\bar{X}	ss
Ön test-durarakuzunatlama	6	3	44	20,67	16,00
Son test- durarakuzunatlama	6	62	190	93,50	48,14

Tablo 4.28’da çalışma grubunun ön-son test durarak uzun atlama ölçümlerinin betimsel istatistik sonuçlarına yer verilmiştir. Çalışma grubun ön test durarak uzun atlama puan ortalamasının $20,67 \pm 16,00$; son test dikey sıçrama puan ortalamasının ise $93,50 \pm 48,14$ olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.29: Çalışma grubunun durarak uzun atlama son test-ön test puan ortalamalarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları

DurarakUzunAtlama	n	SıraOrtalaması	SıraToplamı	z	p
NegatifSıra	0	,00	,00		
PozitifSıra	6	3,50	21,00	-2,20	,02
Eşit	0				

Tablo 4.29’de çalışma grubunun durarak uzun atlama son test-ön test puan ortalamasının “Wilcoxon İşaretli Sıralar” testi karşılaştırma sonuçları görülmektedir. Analiz sonucunda çalışma grubun durarak uzun atlama son test-ön test puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < ,05$).

Tablo 4.30: Çalışma grubunun sağ el pençe kuvveti ön test-son test puan ortalamalarının betimsel istatistik sonuçları

	n	Min	Max	\bar{X}	ss
Ön test-pençesağ	6	0	11	6,83	4,96
Son test-pençesağ	6	1	14	9,67	4,84

Tablo 4.30’de çalışma grubunun ön-son test sağ el pençe kuvveti ölçümlerinin betimsel istatistik sonuçlarına yer verilmiştir. Çalışma grubun ön test sağ el pençe kuvveti puan ortalamasının $6,83 \pm 4,96$; son test sağ el pençe kuvveti puan ortalamasının ise $9,67 \pm 4,84$ olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.31: Çalışma grubunun sağ el pençe kuvveti son test-ön test puan ortalamalarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları

Sağ el pençe kuvveti	n	SıraOrtalaması	SıraToplamı	z	p
NegatifSıra	0	,00	,00		
Son test-ön test	5	3,00	15,00	-2,02	,04
Eşit	1				

Tablo 4.31’de çalışma grubunun sağ el pençe kuvveti son test-ön test puan ortalamasının “Wilcoxon İşaretli Sıralar” testi karşılaştırma sonuçları görülmektedir. Analiz sonucunda çalışma grubun sağ el pençe kuvveti son test-ön test puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<,05$).

Tablo 4.32: Çalışma grubunun sol el pençe kuvveti ön test-son test puan ortalamalarının betimsel istatistik sonuçları

	n	Min	Max	\bar{X}	ss
Ön test- pençe sol	6	0	10	5,50	4,64
Son test-pençe sol	6	1	19	10,67	5,82

Tablo 4.32’de çalışma grubunun ön-son test sol el pençe kuvveti ölçümlerinin betimsel istatistik sonuçlarına yer verilmiştir. Çalışma grubun ön test sol el pençe kuvveti puan ortalamasının $15,50\pm 4,64$; son test sol el pençe kuvveti puan ortalamasının ise $10,67\pm 5,82$ olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.33: Çalışma grubunun sol el pençe kuvveti son test-ön test puan ortalamalarının Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları

Sol el pençekuvveti	n	SıraOrtalaması	SıraToplamı	z	p
NegatifSıra	0	,00	,00	-2,20	,02
Son test-ön test	6	3,50	21,00		
Eşit	0				

Tablo 4.34’de çalışmagrubunun sol el pençekuvveti son test-ön test puan ortalamasının “Wilcoxon İşaretli Sıralar” testi karşılaştırma sonuçları görülmektedir. Analiz sonucunda çalışma grubun sol el pençe kuvveti son test-ön test puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<,05$).

BÖLÜM 5. SONUÇ, ÖNERİLER VE TARTIŞMA

Spor eğitiminin otizm spektrum bozukluğu olan bireyler üzerindeki etkisi aynı zamanda sosyal, öz bakım ve akademik becerilere katkısı amacıyla yapılan bu araştırmada yaş aralığı 16-23 olan 4 erkek, 2 kız toplam 6 yetişkin otizimli birey üzerinde yapılmıştır.

Araştırmada dikey sıçrama, durarak uzun atlama, esneklik ve pençe kuvveti (sağ ve sol) parametrelerinin ön ve son testleri alınıp veri analizlerini Wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır. Veriler SPSS 21.0 paket programı ile çözümlenmiştir.

Esneklik ölçümünde çalışma grubunun ön test esneklik puan ortalamasının $2,83 \pm 1,94$; son test esneklik puan ortalamasının ise $6,33 \pm 3,32$ olduğu tespit edilmiştir.

Analiz sonucunda çalışma grubunun esneklik son test ön test puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Yanardağ ve arkadaşları (2009) yaptıkları araştırmada 8 otizimli çocuğa 12 hafta boyunca egzersiz programı uyguladıkları araştırmada kara ve havuz grubundaki katılımcıların eğitim öncesi ve sonrasında esneklik değerleri karşılaştırılmış ve bu çalışmada da olduğu gibi anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($p < 0,05$).

Dikey sıçrama çalışma grubunun ön test dikey sıçrama puan ortalamasının $9,50 \pm 9,13$; son test dikey sıçrama puan ortalamasının ise; $14,00 \pm 9,44$ olduğu tespit edilmiştir.

Analiz sonucunda çalışma grubunun dikey sıçrama son test ön test puan ortalamalarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Kara ve arkadaşları (2019) 6-11 yaş arası otizimli çocuklarla araştırma yapıp yine bu araştırmada olduğu gibi SPSS 21,0 paket programı kullanılmış ve bu araştırma ile paralel sonuçlar elde edilmiştir. Dikey sıçrama ön test ve son test arasında anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Üçüncü test bataryası olan durarak uzun atlama çalışma grubunda ön test durarak uzun atlama puan ortalamasının $20,67 \pm 16,00$; son test durarak uzun atlama puan ortalamasının

ise 93,50±48,14 olduğu tespit edilip son test ve ön test puan ortalamalarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Aslan ve İnce'nin (2015) yaş ortalamaları 10.07±0.25 olan 14 erkek otizmlili çocukla yapmış oldukları çalışmada da anlamlı farklılık ortaya çıkıp kaba motor (BOT2) testleri kullanılmıştır.

Son olarak pençe kuvveti (sağ – sol) çalışma grubu ön test pençe kuvveti ortalamasının sağ el 6,83±4,96, sol el 5,50±4,64; sağ el son test puan ortalamasının ise 9,67±4,84, sol el 10,67±5,82 olduğu tespit edilip son test ve ön test puan ortalamalarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Cerrahoğlu ve arkadaşları (2017) 8 erkek 4 kız toplam 12 otizmlili çocukla yapmış oldukları çalışmada pençe kuvveti ön test ve son test ortalamalarında da anlamlı farklılığın olduğunu tespit etmişlerdir.

Literatür araştırmalarında ve yapılan bu araştırmada da belirtildiği gibi otizmlili çocuk, yetişkin kız ve erkek fark etmeksizin spor eğitimi çalışmalarıyla dikey sıçrama, durarak uzun atlama, esneklik, pençe kuvveti ve diğer spor hareketleri ve becerilerde gelişme kaydedilmiştir.

16 hafta boyunca yapmış olduğumuz spor eğitiminin akademik, sosyal ve öz bakım becerilerine katkı sağladığı görülmüştür. Bu becerilerdeki gelişimleri ölçülendirirken Milli Eğitim Bakanlığının, Milli Eğitim Müdürlükleri aracılığı ile Rehberlik Araştırma Merkezlerine (RAM) iletmiş olduğu Performans Değerlendirme Formlarında ki puanlama cetveli baz alınarak yapılmıştır.

Spor eğitiminin otizmlili bireylerde hayatların büyük bir yere sahip olduğunu bireyin yaşam kalitesini artırdığı görülmüştür. Ebeveyn ve eğitmenlerinin hayatlarını da rahatlatıp yeni hedefleri başarılmasında büyük bir öneme sahip olduğu görülmüştür. Bunları araştırmanın ve literatürün sonuçları dâhilinde sıralayacak olursak;

Spor eğitiminin öz bakım becerilerine olan katkılarına örnek verilirse ince ve kaba motor gelişimini tamamlamamış olan bireyin kıyafetlerini kavrayıp giymesi ve çıkarması olanaksızdır. Elini yüzünü yıkaması, tuvalet ve banyo gibi öz ihtiyaçlarını giderebilmesi anne, babasına ve çevresindeki insanlara ihtiyacı olmadan bağımsız olarak öz ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için spor eğitimi en önemli araçtır.

Spor eğitiminin sosyal becerilere olan katkısına örnek verilirse; spor eğitimi alan otizmli bir bireyin öz güveninin artması nedeni ile sipariş verme, hesap ödeme, oyunlara dâhil olma gibi becerilerinin geliştiği ve hayata adaptasyon sürecinin hızlandığı tespit edilmiştir.

Spor eğitiminin akademik beceriye olan katkısı azımsanmayacak ölçüde fazladır. Spor eğitimi ile otizmli bireyin var olan odaklanma, dikkat gibi sorunlarının giderilip özel eğitim ve kaynaştırma eğitimindeki öğretmenlerini daha fazla dinleyip gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bunun yanında spor eğitimi ile renkler, tane kavramı ve çoklu yönerge alma yetileri de gelişmiştir.

Akademik, sosyal ve öz bakım becerilerindeki gelişimsel farklılıklar birbirine bağlı ilerlemektedir. Akademik beceriye sahip olmayan birey hesap ödeyemez, trafik ışıklarını kullanamaz ve sosyal alanda hedeflerin başarılmasında zorluklar yaşayıp problem davranışların çıkmasına sebebiyet verecektir. Öz bakımda bağımsızlaşmamış bireyin özgüvenin de eksiklik yaşanacağından sosyal alanda da kendini ispatlayamayıp her zaman birilerine ihtiyaç duymasına sebebiyet verip geri planda kalıp ifade edici dilinde yani akademik becerisine de sınırlılık getirecektir. Bu örnekle de öz bakım becerisinin, sosyal beceriye, sosyal becerinin de akademik beceriye bağlı dolayısıyla üç becerinin de birbirine bağlı beceriler olduğu görülmektedir.

Normal gelişim gösteren bireylerde olduğu gibi otizm spektrum bozukluğu olan bireylerde de gelişim bir bütün olarak ilerlemektedir. Bu durum normal gelişim gösterenlerde hızla yaşanırken, otizmli bireylerde yavaş ilerlemektedir.

Bu araştırmada da görüldüğü gibi spor eğitimi otizm spektrum bozukluğu olan bireylerde azımsanmayacak ölçüde gereklidir. Otizm spektrum bozukluğuna sahip bireyin ebeveynleri de bu durumdan çok etkilenmektedir. Ebeveynler ve diğer aile üyelerinin de hayatlarını kısıtlamakta maddi ve manevi olarak sıkıntılar yaşanmaktadır. Kısacası tüm ailenin yaşam kalitesine olumsuz yönde etki etmektedir.

Sonuç olarak bahsedilen tüm olumsuzlukların yaşanmaması, otizm spektrum bozukluğu olan bireyin ve aile üyelerinin yaşam kalitesini artırmak adına spor eğitimi önemli bir araçtır. Bu sebeptendir ki; rehabilitasyon merkezlerinde ve milli eğitime bağlı kamu kurum ve kuruluşlarda spor eğitimi dersi verilmesi ve ders saatlerinin artırılıp Beden Eğitimi

Spor Yüksek Okullarından mezun eğitimcilerde rehabilitasyon merkezlerinde imza yetkisi verilmesi gerekliliği ana unsurdur.

Çevik ve Kabasakal (2013) Karaman Milli Eğitim İl Müdürlüğüne bağlı ilköğretim okulunda, eğitilebilir özel gereksinimli bireylerle yapmış olduğu 8 haftalık çalışma ile spor ile geliştikleri ve bunun yanın da sosyal alanlarda ki aktif halleri, diyalog kurma sosyal etkinliklere katılma gibi birçok sosyal alan da farklılıklar gözlenmiştir. Bu çalışmada da SPSS programından yararlanılmış ve anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Çalışma grubunun sosyalleşme analiz sonuçlarına bakıldığında da trafik ışığında geçebilme becerisi dışında hepsin de anlamlı farklılık gözlenmiştir.

Berigel (2015) Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans tez çalışmasında, haftada 2 gün, 45 dakika, 12 hafta boyunca egzersiz çalışmaları yapmış olup. Bu çocukların öz bakım becerilerinde ki gelişimlerini (SPSS) 16.0 analiz ederek, anlamlı farklılıkların olduğunu ortaya koymuştur.

Çalışma grubuyla yapılan öz bakım becerilerinde ki analiz sonuçların da tırnak kesme, çatal kaşık kullanma, sofraya kurma gibi birçok gelişimleri ile istatistiksel olarak anlamlı farklılıklara rastlanmıştır.

Berigel (2015) Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans tez çalışmasında, haftada 2 gün, 45 dakika, 12 hafta boyunca egzersiz çalışmaları yapmış olup. Bu çocukların dil-bilişsel (akademik) becerilerinde ki gelişimlerini (SPSS) 16.0 analiz ederek, ön test ve son test sonuçlarında anlamlı farkın olmaması dikkat çekmektedir.

Yapmış olduğumuz çalışma sonucunda katılımcıların akademik (bilişsel) beceri düzeylerin de istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Arslan, E, İnce, G. (2015). 12 Haftalık Egzersiz Programının Atipik Otizmlı Çocukların Kaba Motor Beceri Düzeylerine Etkisi. *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilim Dergisi*.1(1), 51-62.
- Aydın, A. (2003). Otizmde İlk Adım.(Birinci Baskı).İstanbul: Epsilon Kitabevi
- Berigel, G. (2015). *04–06 yaş grubu otizmlı çocuklarda spor aktivitelerinin öz bakım, ince–kaba motor ve dil bilişsel gelişimine etkilerinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Beyazoğlu, G. (2014). *Oyun ve Su Terapilerinin Otizm Tanısı Almış Bir Çocukta Gözlenen Davranış Bozukluklarının Azaltılması Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Bodur, S., Soysal, S. (2004). Otizmin Erken Tanısı ve Önemi. *Sürekli tıp Eğitim Dergisi*. 13(10), 12-27.
- Bozkut, S. S. (2016). *Otizm Spekturm Bozukluğu Olan Çocuklarda Sosyal Beceri Öğretiminde Teknoloji Destekli Etkileşimli Ortam Tasarımı ve Etkinliği*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cerrahoğlu, N., Günar, B. B., Abanoz, H. (2017). Otizmlı çocuklarda 4 aylık fiziksel aktivite programının fiziksel uygunluklarına etkisi. *Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal)*, 3 (8), 1578-1586.
- Çevik, O., & Kabasakal, K. (2013). Spor etkinliklerinin, engelli bireylerin toplumsal uyumuna ve sporla sosyalleşmelerine etkisinin incelenmesi. *International Journal of Social and Economic Sciences (IJSES) E-ISSN: 2667-4904*, 3(2), 74-83.
- Darıca, N., Abidoğlu, Ü., Gümüşçü, Ş. (2005). Otizm ve otistik Çocuklar. Özgür Yayınları, Ankara.
- Davison, G. C., Neale, V. M. (2004). Anormal Psikoloji. Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara, 32-72.
- Fazlıoğlu, Y., Yurdakul, M. (2005). Otizmde Görsel İletişim Tekniklerinin Kullanımı. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.

- Fazlıoğlu, Y.Ö., (2014). *Otizm Spektrum Bozukluğu Tanılı Çocuk ve Ergenlerin Sağlıklı Kardeřlerinin Zihin Kuramı, Psikososyal, Aile İşlevselliği ve Fiziksel ve Morfolojik Özellikler Açısından Değerlendirilmesi*. Uzmanlık Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakóltesi, Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Ghaziuddin, M., Butler. E. (1998). Wiley Online Kütüphanesi. *Zihin Engelliler Dergisi*.
- Gillberg, C., Coleman, M. (2000). *The Biology Of The Autistic Syndromes*, Mac Keith Press, Distributed by Cambridge University, Pres: London, New York.
- Günel A, Bumin G. (2007). Otistik çocuklarda motor performansın incelenmesi. *Fizyoter Rehabil*. 18(3):179-186
- İftar, G.K. (2004). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakóltesi. Özel Eğitimde Fokus Grup Araştırmaları.
- Kanner, L. (1968). Autistic Disturbances Of Affective Contact. *Acta Paedopsychiatr*. 35, 36-100.
- Kaplan, H., Sadock, B. U., Abay, E. (Çev. Ed. (2004). *Klinik Psikiyatri*. Nobel Tıp Kitapevi. İstanbul, 330-331.
- Kara, E., Beyazoğlu, G., & Uysal, E. (2019). Otizimli Çocuklarda Temel Hareket Eğitiminin Fiziksel Uygunluk Parametreleri Üzerine Etkisi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 88-102.
- Korkmaz, B. (2000). Yağmur Çocuklar Otizm Nedir ?. Doğan Yayıncılık, İstanbul.
- Korkmaz, B. (2005). Otizme Genel Bir Bakış. *Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Dergisi*. 1(1), 12-27.
- Korkmaz, B., Yalçınkaya, C., Demirbilek, V. (1996). Otizm. *Nörolojik Bilimler Dergisi*. (13), 1-2.
- Kozak, M. (2014). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayım Teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kuhn, R., Nahn, C. H., (2004). Eugen Bliculers Concepts Of Psychopathology. *Hut Psgchiatry*. 15(3), p361-366.
- Kurita, H. (2011). Hoe to Deal With the Transition From Pervasive Develomental Disorder in DSM-IV to Autism Spectrum Disorder in DSM-V. *Psychiarty and Clinical Neurosciens*. 65(7), 609-610.
- Lord, C., Rutter, M., Le Counteur, A. (1994). Autism Diagonistic Interview-Revised Version Of Diagonistic Interview For Caragivers Of Individuals With Possible Pervasive Developmental Disorders . *Autism Dev Disor*. 24, 85-659.
- Lord, C., Word, M. S. (1993). Autism And Pervesive Developmental Disorders. *Comprehensive Handbook Of Psychopathology*.
- Mash, E. U., Wolfe, D. A. (2010). *Abnormal Child Psychology*. Belmont, CA: Wadsworth CANGAGE Learning.
- Orhan, B. E. (2014). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Otizmde Hareket Eğitiminin Sosyal Beceriler Üzerindeki Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Örsal, Ö. (2007). Hemşirelik Perspektifinden Özürlülük. *ÖZ-VER Dergisi*, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Hakemli-Sürelî Yayın. 4(2).
- Özbek, F. (2017). *Okul Öncesi Dönem Otizm Spektrum Bozukluğunda Yaşam Kalitesini Belirleyici Olarak Hastalık Şiddeti, Komorbid Ruhsal Sorunlar ve Annenin Ruhsal Sorunlarının Rolü*. Tıpta Uzmanlık Tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul.
- Özdemir, O. (2014). *Otizm Davranış Kontrol Listesi Türkçe Versiyonu Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Özkaya, B. T. (2013). Yaygın Gelişimsel Bozukluklardan Otizm Spektrum Bozukluğuna Geçiş; DSM-5'te Karşımıza Çıkacak Değişiklikler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(2), 127-139.
- Pesson, Barazana, S. A. (2002). Otistik Zeka ve Seviyeleri. 2. Basım, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Prevention, (2015). Centers for Disease Control and Literature. *MMWR Surveil*. 61(3), 1-19.
- Rimland, B. (1964). Infantik Autism: The Syndrome And Its Implications For a Neural Theory Of Behavior. New York: Appleton Century Crofts, 282.
- Ruştioğlu, O., Nuri, C., Pişkin Abdioğlu, V. (2018). Otizimli Çocuğu Olan Ailelerin Yaşadığı Sorunlar: Nitel Bir Araştırma. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*.
- Simons, J., & Oishi, S. (1987). The hidden child: The Linwood method for reaching the autistic child. Kensington, MD: Woodbine House. Tohum Otizm Vakfı. (2018). Otizm Spektrum Bozukluğu Nedir?. İstanbul.
- Tsao, L., Davenport, R. Schmiege, C. (2012). Supporting Siblings of Children with Autism Disorder. *Tipicx in Early Childhood Education*. 40, 47-54.
- Ulay, H. T., Ertuğrul, A. (2009). Otizmde Beyin Görüntüleme Bulguları; Bir Gözden Geçirme. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 20(2), 164-174
- Üstüner, F. (2009). Otistik Çocuğa Sahip Ailelerin Yaşadıkları Sorunlar İle Ruhsal Durumlarının Değerlendirilmesi: Niteliksel Araştırma. *Çocuk Dergisi*. 9(1), 34-42.
- Yanardağ M, Ergun N, Yılmaz İ. (2009). Otistik Çocuklarda Adapte Edilmiş Egzersiz Eğitiminin Fiziksel Uygunluk Düzeyine Etkisi. *Fizyoter Rehabil*. 20(1):25-31.
- Yanardağ, M. (2007). *Otistik Çocuklarda Farklı Egzersiz Uygulamalarının Motor Performans ve Stereotip Davranışlar Üzerine Etkisinin İncelenmesi*. Doktora Tezi. c Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- URL-1. <www.engellihaklarizleme.org/tr/files/belgeler/ozet_2014.pdf>, Erişim Tarihi: 19.04.2015.

EKLER

Ek 1: Etik kurulu onay belgesi

**T.C.
SAKARYA UYGULAMALI BİLİMLER
ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ**
Etik Kurulu

* B E B A A 4 N J 1 K *

Sayı :26428519/044/
Konu :Anket Onay İzni

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Etik Kurulunun 26/11/2019 tarih ve 14 no'lu toplantısında almış olduğu beşinci maddesine (**madde 5**) ilişkin karar örneği aşağıda sunulmuştur.
Bilgilerinize gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Yusuf ÇAY
Etik Kurulu Başkanı

Madde 5- Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'nün 12/11/2019 tarihli ve 100/9716 sayılı Etik Kurul İzni konulu yazısı ve eki görüşmeye açıldı.
Enstitümüz **Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği** Enstitü Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi **İrfan TANER**'in **Doç.Dr. Fikret RAMAZANOĞLU** yönetiminde hazırladığı "**Otizm Spekturum Bozukluğundan Etkilenen Bireylerde Spor Eğitiminin; Öz Bakım Becerilerine, Sosyal Becerilere, Akademik Becerilere Etkisi**" konulu çalışmasının Etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

EK :
Başvuru dilekçesi ve ekleri (9 sayfa)

Etik Kurulu Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan Sakarya
Tel:0 264 616 00 09 Faks:0 264 616 00 14
E-Posta :etik@subu.edu.tr Elektronik Ağ :www.subu.edu.tr

Ek 2: Veli izin dilekçesi

16.09.2018

VELİ İZİN DİLEKÇESİ

Veli: olduğum MELİH MİRCAN'ın Sabarqa Üniv.
Beden Eğitimi Spor Yöneticileri Yönetim Kurulu üyesi olarak
tez programındaki araştırmaya katılmasında ve katkı
sağlamasında bir sakınca görmüyorum ve izin veriyorum.

Babası - Nedim MİRCAN

16.09.2018

VELİ İZİN ÖLÇGESİ

Velisi olduğum Onurhan Keim Özden'in Sakarya Ün.
Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu yüksek lisans tez
programındaki araştırmaya katılmasında ve katkı
sağlamasında bir sakınca görmüyorum ve izin veriyorum.

Annesi

Babası

16.09.2018

VELİ İZİN ÖLÇÜGESİ

Velisi: olduğum Kadir Efe ONAR'ın Sabarya Ün.
Beden Eğitimi: Spor Yüksek Okulu yüksek lisans tez
tez programında: araştırmaya katılmada ve katkı
sağlamada bir sabınca görmüyor ve izin veriyorum

Annesi

Sibel Onar
Müdür

Babası

Prof. Dr. Onar
17.11.2018/Cumartesi

16.09.2018

VELİ İZİN DİLEKÇESİ

Velisi olduğum Canel DÖNMEZ'in Salarya Üniv.
Baden Eğitimi Spor Yüksek Okulu Yüksek Lisans
tez programında ki araştırmaya katılmasında ve
katibi sağlanmasında bir sabınca görmüyor ve izin
veriyorum.

Babası

CANEL DÖNMEZ

Annesi

Vesile DÖNMEZ

16.09.2018

VELİ İZİN DİLEKÇESİ

Velisi olduğum Görkem KURT'ın Sabarqa Üniv.
Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu gültük lisans
tez programında ki araştırmaya katılmasında ve
katkı sağlamasında bir sakınca görmüyor ve izin
veriyorum.

Anne - İsim
İmza

Aynur Kurt
Aydın

Baba - İsim
İmza

Hasan Kurt

16.09.2018

Yelis: doqum Bülent SARAL'ın Sakarya
Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksek
Okulu yüksek lisans tez programında
katılmasında ve katkı sağlanmasında bir sorun
görülmemiş ve izin veriyorum.

Amca

Bülent SARAL

~~Bülent~~

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : İrfan TANER
Doğum Tarihi ve Yeri : Malatya/02.02.1982
Telefon : 0544-590-59-44

ÖĞRENİM DURUMU:

2007 Fırat Üniversitesi Spor Yöneticiliği
2007 Fırat Üniversitesi 2. Kademe Badminton Antrenörlüğü
2014 Uludağ Üniversitesi Formasyon Eğitimi

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER:

- 2011-2012-2013 Tekirdağ Çorlu Ticaret Meslek Lisesi Beden Eğitimi Öğretmeni
- 2012-2020 Çorlu Halk Eğitim Merkezi Antrenörü
- 2012-2020 Çorlu Marmaram Rehabilitasyon Merkezi Spor Eğitmenliği ve İSTANBUL Eğitim Danışmanlık ve Wellness Spor Merkezi Eğitim Koordinatörlüğü.